ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН!

47-дохи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

301 (13003) | 1969 оной декабриин 25, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Владимир Ильич Ленинэй үзэл суртал коммунистнуудай ажал ябуулгада, хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай тэмсэлдэ, социализмын ба коммунизмын шууд сэхэ хүгжэлтэдэ, хүн түрэлтэнэй диилдэшэгүй социальна дэбжэлтэдэ бэелүүлэгдэнэ.

(«В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай тезисүүдһээ).

ОССИН АЖАЛШАДАЙ АМЖАЛТАТА АЛХАМ

РСФСР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сесси

эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо ын Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **К. М. Герасимов** асуудалаар элидхэл хэбэ.

эй 1970 оной гүрэнэй бюджет, РСФСР-эй 1968 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл республикын финистр депутат **И. И. Фадеев** хэлэ.

эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, РСФСР-оной гүрэнэй бюджет тухай РСФСР-эй Верховно Совелгын-бюджетнэ ба һалбаринуудай комиссинуудай дхэлые Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ **Е. Клименко** хэбэ.

нь арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, 1970 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүд тухай элидушаа үгэ хэлэлгэ эхилбэ. КПСС-эй МГК-гай секретат **А. М. Калашников** түрүүлэн үгэ хэлэбэ. В. И. түрэһөөр 100 жэлэй ойн урда тээ москвагайхидай ажалай амжалтануудай тухай хөөрэбэ. Энэ гайхамшаг рэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн отын предприятинууд болон барилгануудта үргэнөөр Ниислэлэй ажалшад ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэбые 1970 оной апрелиин 22 болотор дүүргэхэ, табан жэлэйнгээ түсэбые ерэхэ жэлэй ноябриин 7 хүрэтэр дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Мүрысөөнэй үедэ олон тоото шэнэ үүсхэлнүүд гарана. Өөрынгөө табан жэлэй даабаринуудые Владимир Ильичэй түрэһэн үдэр хүрэтэр дүүргэхэ уялга абаһан «Динамо» заводой түрүү хүдэлмэришэдэй үүсхэл москвагайхидай зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдэн угтагдаа. Ниислэл хотын промышленность продукци худалдаха 11 һарынгаа түсэб болзорһоо урид, байгша оной ноябриин 24-нэй үеэр дүүргээ гээд А. М. Калашников мэдээсэбэ. Жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэхэ бүхы арга боломжонууд бии.

Ставропольско хизаарай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **Н. В. Босенко** капитальна барилгын үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэжэ байһан тухай хэлээ. Капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололгын хэмжээнэй ургаһантай дашарамдуулан, тэрэниие ашаг үгэсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, олзо доход үгэжэ эхилхэ болзорыень хорооходо хэрэг онсо удха шанартай болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Ленинградай «Красный Выборжец» заводой токарь, депутат **В. М. Петухов** хэлэһэн үгынгөө эхэнхи хубиие ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, предприятинуудай дотоодын нөөсэнүүдые элсүүлхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалда зорюулба.

КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь депутат **К. М. Продайвода** ашагта малтамалнуудые һайнаар хэрэглэхэ тухай хэлээ.

Московско областиин Горькиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, съездын делегат байһан депутат **В. Ф. Исаев** Москва шадархи хүдөөгэй ажалшадай Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын дүнгүүдые ямар дэбжэлтэтэйгээр угтаһан тухай хөөрөө. Областиин ажахынууд гүрэндэ ороохо, хартаабха, овош худалдаха жэлэйнгээ түсэб ба социалис уялгануудаа дүүргээ.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхөөр хараалһан партиин шиидхэбэринүүд совет таряашадай урма зориг бадаруулаа, эдэ шиидхэбэринүүдэй шухала байһаниинь Горькиин нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэһээ харагдана гээд В. П. Исаев хэлэбэ. КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумһээ хойтохи жэлнүүдтэ ажахын экономико бэхижээ. Үйлэдбэриин, соёлой, ажаһуудалай, гэр байра барилгын түсэб зохёогдоод, бэелүүлэгдэжэ байна. Колхозоймнай түб бууса городой түхэлэй тосхон болонхой.

Депутадууд — Хакассай облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. А. Угужаков**, КПСС-эй Архангельска обкомой секретарь **Н. П. Кудрявцев**, Курска хүдөө ажахын институдай ректор **А. А. Сысоев**, РСФСР-эй түлишын промышленностиин министр **Ю. А. Панкратов** гэгшэд мүн лэ элидхэл тушаа үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси декабриин 24-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

ГАНСААРАА—500 ЦЕНТНЕР ҺҮ!

эй хоёр жэлэй туршада й һүү һаалиин фермэ совгоо социалис мүрысөөнэрхимлэжэ ябана.

па ондошье бүхыдөө жэл 6 центнер һүү һааха аад, 11 һара хахад соо 3057 һүү һаагаа. Мүн гүрэндэ алдаха жэлэйнгээ түсэб ин эхеэр дүүргээд, мүнөө һаа гадуур 500 центнер дхэлэй пунктда оруулаад

агадай һаалишад жэлэй хойшо үнеэн бүриһөө зэргээр 2030 килограмм шай. Фермэ ганса Эрхию совхоз соо бэшэ, мүн айроо алдар сууда гараһан. ехэтэй, түрүү һаалишан Дабаева өөрынгөө дааүнеэдһээ хамта 500 центһаагаа гэхэ гү, али үнеэн дунда зэргээр 2896 килограмм һүү абаһан байна бшуу.

— Үбэлжэлгын үедэ долоо һара соо үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һүү һаахын түлөө мүрысэхэ тухай Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой, Яруунын совхозой һаалишадай үүсхэл һайшаан дэмжэнэб. Өөрөөшье ноябрь һараһаа май гаратар үнеэн бүриһөө баһал тэрэнһээ бага бэшэ һүү һаахын түлөө тэмсэхэб,— гэжэ Рыгзема Цынгуевна һаяшаг хэлээ.

Тэрээнтэй сугтаа хүдэлдэг һаалишад Аюша Цыренова, комсомол басаган Бутыдма Дондокова гэгшэд баһал үнгэрһэн 11 һара хахад соо үнеэн бүриһөө тус тустаа 2746—2764 килограмм һүү һаагаа юм. Эдэнэр үбэлдөөшье сагаан эдеэ ехээр абахын түлэ мүрысэнэ.

М. ЦЫРЕНОВ.

Загарайн аймаг.

ҮДЭР БҮРИ—200 ТОННО

Репортаж

Шэбэртэһээ үдэ багаар гарахадамнай, саһан бударһан зандаа байгаа һэн. Декабриин эхинһээ хойшо иигэжэ бага багаханаар үдэр бүри ороһон саһан энэ багай тала дайда хушажа, ёһотой үбэлэй шэнжэ оруулаанхай. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха талаар Бэшүүрэй совхозой ажалшадай ямар юумэ хэжэ байһые хараха һанаатай ябагдаба.

— Үнгэрэгшэ үбэл саһатайшье һаа, ехэ хүйтэн байгаа. Мүнөө тад ондоо. Саһаншье бага, ехэ хүйтэрнэшьегүй. Дулаан үбэл тошо халяахада ехэ һайн юм байна. Нёдондо декабриин тэнгээр оёортоо хүрэтэрөө хүрэжэ, газартаа нялдашоод байһан булагууд мүнөө намарайхяараал бурьялан байдаг. Булаг бүхэнэй тошо халяажа, мүнөө жэл луговодууднай жаргашанхай,— гэжэ тус совхозой агроном-мелиоратор Б. Д. Дымбрыловэй хөөрэһөөр ябатар, наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргажа байһан оньһожоруулагдамал звенодо дүтэлжэ ерэбэбди.

Нарин-Заганай добонуудые хэдэн тээшэнь һиилэжэрхиһэн ханааб, һубагуудай захаар буулгагдаһан шэбхын хэдэн обоохойһоо ууралай баяхань нилээд холоһоо харагдана. Добын зүүн боорёор буулгагдаһан шэбхэ үшөө саһанда хушагдаадүй, сагаан талын дунда бүлэг бүлэгөөрөө эли тодоор харлана. Эдэ обоохойнуудые саада талаһаань түлхин тараажа байһан бульдозертой улаан трактор иишэ тиишээ һүндэлнэ.

— Декабриин түрүүшын хорин хоногой туршада хоёрдохи отделениин сабшалан дээрэ 1570 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Нэгэдэхи отделениин луговодуудай даажа абаһан газар мүн лэ үтэгжүүлэгдэнэ. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха талаар аймаг дотороо соносхогдоһон декабрь һарада отделени бүхэнэй луговодууд болон механизаторнууд шадаал һаа ехэ хүдэлмэри хэхэ гэжэ оролдоно. Тэрэ улаан трактораар шэбхэ тараажа ябаһан Алексей Фалилеев халаанайнгаа даабари үдэр бүри 150 процент дүүргэнэ,—гэжэ нүхэр Дымбрылов мэдүүлбэ.

Малай буусын баруун захада энэ зундаа обоолһон шэбхэ бульдозертой «ДТ-75» трактораар түлхин һэндээнэ. Нүгөөдэ тракторынь томо гэгшын шарга дээрэ хэгдэһэн эстакада дээрэ шэбхэ түлхин гаргаад, МТЗ тракторнуудай тэргэдэ ашана. Эндэ хүдэлмэрилжэ байһан механизатор бүхэнэй оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа байһаниинь хаража байхада эли. Шэбхэ сабшалан дээрэ зөөжэ байһан 5 трактор бүгэдэ оньһон аргаар ашаагаа буулгаха түхеэрэлгэтэй хадаа 10—20 минута болоод лэ эстакада доро ерэнэ. Нэгэ забһар оложо, бульдозерист Иван Николаевич Быковтэй хөөрэлдэбэбди.

— Хүрэһэн шэбхэ погрузчигаар ашахада ехэ муу. Тиимэһээ тракторай шарга дээрэ түхеэрэгдэһэн эстакада хэрэглэнэбди,— гэжэ хэлэбэ.

— Нүүдэл эстакадатай болоһонһоо хойшо үдэр бүри 200 тонно наг шэбхэ сабшалан, бэлшээри дээрэ гаргаад, тэрэнээ тарааха түсэбөө дүүргэнэбди. Луговодууднай ойн жэлдэ гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ үбһэ абаха гэһэн социалис уялгатай юм,—гэжэ оньһожоруулагдаһан энэ звеногой түрүү механизатор Владимир Самажапов хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. В. Самажапов. 2. Шарга дээрэ түхеэрэгдэһэн эстакадаар наг шэбхэ ашагдана.

Н. ДАМБАЕВ.
Авторай фото.

ААЛИНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

ан-Үдын аймагай «Искра» колхозой, Яруунын совхозой адай үбэлэй долоон һара соо үнеэн бүриһөө 1250 килограмм ха гэһэн үүсхэл хаа хаанагүй анхарагдажа, һонирхогдожо й. Республикымнай һаалишад энэ үүсхэлэй хэр дүүргэгдэжэ иие һонирхоно ёһотой.

шаг Яруунын совхозой нэгэдэхи отделениин МТФ-дэ шал һаам үнгэргэгдэбэ. Энэ гүүртэдэ мүнөө 113 һаамхай үнеэд додог.

хад һарын саада тээ эндэхи үнеэн бүриһөө суудхэдэ 4,2 үн абтадаг байгаа. Мүнөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр суудхэкилограмм һүн һаагдана. Гүүртын түрүү һаалишад Р. Ста-Л. Губенюк гэгшэд үнеэн бүриһөө үдэртөө дунда зэргээр 6,5 килограмм һүү һаана.

хэдэ Виктор Гаргополовой даадаг гүүртэ арбан нэгэ һарын р аймаг соогоо хоёрдохи һуури эзэлжэ, дамжуулгын вымпелтэһэн юм. Мүнөө эндэхи 125 үнеэдэй туд бүриһөө суудхэкилограмм һүн абтана.

гэжэ Яруунын совхоздо үбэлэй үедэ һүү һаалинь дээшэлжэл й. һаалиин дээшэлхэ бүри үнеэдтэ үбһэ тэжээл ехээр, һайүйлуулагдан үгтэнэ. Уридшалан тоолсод үзэхэдэ, совхозой ад энэ хэбээрээ хүдэлжэ байгаа һаа, уялгаяа амжалтатай лхэ байна.

С. ПАВЛОВ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮСЭБЛЭЛГЫН-БЮДЖЕТНЭ КОМИССИДА

Декабриин 24-дэ республикын Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин заседани болобо. Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат нүхэр В. Ф. Лысовэй—республикын арадай ажахые 1970 ондо хүгжөөхэ түсэб тухай, финансын министр депутат нүхэр Ч. В. Ендоновой—республикын 1968 оной гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ, ерэхэ 1970 оной шэнэ бюджет тухай элидхэлнүүдые комиссиин гэшүүд зүбшэн хэлсээ.

1970 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб болон бюджедые комиссиин гэшүүд гол түлэб һайшаагаад, зарим тэды ажаглалта, дурадхалнуудые оруулаа. Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ, һалбаринуудай саг үргэлжын комиссинуудай дурадхаһан тобшолол, һанамжанууд тухай Верховно Соведэй сесси дээрэ элидхэхыень түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат нүхэр В. Д. Матвеевтэ даалгагдаа.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ ШАЛГАНАБДИ

МАЛШАДАЙ ҺАНААН ЗОБОНО

дэшэг үбэл гэжэ мэдээжэ па. Тиигэбэшье шадабари й малшад энэ жэлэйнгээ лис уялгануудые дүүргэжэ, Ленинэй түрэһөөр 100 жэлдарта ойдо зорюулан, урехэ зорилгонуудые табижа ай. Жэшээнь, Хэжэнгын ай Чисаанын совхозые абаэе. Энэ ажахы декабриин һүү һааха жэлэйнгээ даадүүргэжэ, түсэбһөө гадуур центнер һүү гүрэндэ тушаабайна. Мүн 3200 центнер мяха гүрэндэ тушаажа, нгээ түсэб үлүүлэн дүүргэни болоо.

хан энэ совхоздо болоһон адай суглаан дээрэ 1970 үнеэн бүриһөө дунда зэр-1500 литр һүү һааха гэһэн совхозой һаалишад аба-Мал түргэн зуура шахажа, бүхэнэй шэгнүүр дунда р 280—300 килограммда жэ, суудхэдээ 700—800 аар нэмээхэ байһанаа мэбэ.

ээр хүршэ Загастайн совтад ондоо байдал үзэгдэнэ. Энэ совхозой нэгэдэхи отделениин зоотехник К. Мадасовтай уулзажа, мал шахан тарралуулха гүүртэ дээрэ ошобобди. Газаа талаһаа харахада ниилээдгүй гоё типовой байра. Досоонь ороходомнай нэгэшье таһалгагүй, уужам үргэн зал. Тэг дундань «Беларусь» трактор пүр-пүр дуугаржа, фермэ дээрэ хүдэлжэ байһан 4 малшан шабааһа тааз соо хэжэ, тэргээр зөөжэ хаяна.

— Таһалгануудые хэхэ байгаа юм, тэдэ үбэл болотор үридибэгүй,—гэжэ зоотехник Мадасов хөөрэнэ.

Фермэ дээрэ 205 хашараг, 20 томо үхэр шахан тарралуулагдана. Эдэ мал бүхыдөө айлнуудһаа худалдагдажа абтаһан. Шахамалнуудта үдэртэ 3 килограмм холимол тэжээл, 5 килограмм үбһэ, һолоомо дуран соонь эдюулдэг. Энэнь тэжээлэй 7 единицэ болоно. Малай шэгнүүрэй хэр зэргэ нэмээгдэжэ байһаарнь һурагшалхадамнай, суудхэдэ 700 граммда хүрэнэ.

Тэжээлэй 7 единицэдэ хүртэжэ байгаад, шэгнүүрээ иимэ багаар нэмээһэнэйнь гол шалтагаан юун бэ гэхэдэ, фермэ дээрэ тэжээл буйлуулха цех байхагүй. Бүхы тэжээлынь малда хуурайгаар үгтэнэ бшуу. 225 үхэртэ үдэртэ 3 дахин уһа зөөдэг автомашина уһа асаржа, малаа нэгэ дахин уһалжа үрдидэг. Ушар юуб гэхэдэ, фермэ дээрэ зунһаа эхилжэ худаг малтагдаһан аад, уһа һорохо насосгүй дээрэһээ мүнөө болотор хүдэлгэгдэнэгүй. Шахагдажа байһан мал үдэртэ нэгэ дахин уһа ужа байхадаа хаанаһаа таргалха бэлэй.

Мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө Загастайн совхоз дүүргээдүй.

— Үшөө жара найман центнер үлөөд байна; шэнэ жэлдэ эдэ шахагдажа байһан малаа тушаажа, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэбди гэжэ,—зоотехник К. Мадасов саашань хөөрэнэ.

— Совхозоймнай зүгһөө маанадта ямаршье анхарал табидаггүй. Ажаллажа байхадаа үмдэхэ хубсаһа, бариха бээлэйшье үгэдэггүй»,—гэжэ малшадай нэгэн мэдүүлбэ. — Орон доторхи болон гадаадын шэнэ һонинуудые маанадта хөөрэжэ үгэхэ хүн байхагүй.

Удаань совхозой түбэй фермэ хүрэжэ ерэбэбди. Үдэрэй тэн. Үүдэ татажа оромсоороо, тэжээл буйлуулдаг цех харабабди. Досоонь шоныи хүлдэжэ үхэмэ хүйтэн. Хоёр томо шэнэ цистернэ хойто хаяада түглынэ. Нёдондо энэ цех баригдаһан аад, мүнөөшье болотор хүдэлгэгдэнэгүй.

һүү тушаажа абадаг таһалга соо баһа хүйтэн, харанхы. Сонхонуудтань хүрга зузаан мүльһэн. Дүрбэ-табан бидон газарта хүмэрюулэгдэнхэй харагдана. Бэшэ бидонгуудые нээжэ харахада, бүри уржадэр һаагдаһан һүн таһа хүрэшэнхэй.

Малай байра соо ороходомнай гурбан һаалишан тэбэреэр һолоомо зөөжэ, кормушкануудсоо хэжэ байба. Тэжээлээр дутамагшье һаа, таряа талханай зүйл хуурайгаар үнеэдтэ эдюулнэ.

— Фермэ дээрэмнай һүү һаалгаар жэлэй түсэб дүүргэһэн һаалишан байхагүй. Би өөрөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1400 килограмм һүү һааха байһан аад, 11 һарын туршада оройдоо 950 килограммда хүргөөб. Мүнөө 20 үнеэнһээ бүхыдөө 50 литр һүү һаанаб. Тэжээлэй цех хүдэлжэ байгаа һаа, үнеэднай һүтэй байха һэн,—гэжэ һаалишан Х. Дашацыренова гомдолтойгоор дуугарба.

Фермэ дээрэ улаан буланшье гэжэ байхагүй. Газетэ, журнал фермэдээ абадаггүй. Автолавкашье иишэ ябадаггүй.

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой болон Яруунын совхозой малшадай гаргаһан эдэбхи үүсхэл тухай тус фермын һаалишад дуулаашьегүй байһаар. Малшадай дунда политическэ хүдэлмэриин һула, социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэн ябуулаагүй дээрэһээ үрэ дүнгүүдынь муу байһаниинь элитэ байна.

В. САМБУЕВ,
«Хэжэнгын гол» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Б. СЫРЕНОВ,
манай тусхай корр.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Оборонын министрнүүдэй комитедэй заседани дүүрэбэ

1969 оной мартын 17-до Политическэ консультативна комитедэй зүблөөн дээрэ Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй гаргаһан шиидхэбэритэй зохилдуулан эмхидхэн байгуулагдаһан, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Оборонын министрнүүдэй комитедэй заседани 1969 оной декабриин 22—23-да Москвада болоо.

Болгариин Арадай Республикын Арадай оборонын министр, армиин генерал **Д. Джуров**, Венгриин Арадай Республикын Оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо—Венгриин Арадай армиин генеральна штабай начальник, генерал-лейтенант **К. Чеми**, Германиин Демократическа Республикын Национальна оборонын министр, армиин генерал **Г. Гофман**, Польшын Арадай Республикын Национальна оборонын министр, хуягта сэрэгэй генерал **В. Ярузельский**, Румыниин Социалис Республикын Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр, генерал-полковник **И. Ионицэ**, Совет Социалис Республикануудай Союзай Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал **А. А. Гречко**, Чехословакиин Социалис Республикын Национальна оборонын министр, генерал-полковник **М. Дзур**, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай маршал **И. И. Якубовский**, Нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабай начальник, армиин генерал **С. М. Штеменко** гэгшэд комитедэй заседанида хабаадалсаа.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэтэй холбоотой асуудалнууд заседаниин үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Варшавска договорто хабаатай оронуудай Оборонын министрнүүдэй комитедэй хүдэлмэри үгэсэ ойлголсолгын, адли хараа бодолтой байһанай оршон байдалда үнгэрөө.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Оборонын министрнүүдэй комитет зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо шиидхэбэринүүдые батлан абаа, комитедэй ээлжээтэ заседание Софи хотодо 1970 оной май-июнь соо үнгэргэхөөр хараалаа.

„КОСМОС-316", „КОСМОС-317" НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

«Космос-316», «Космос-317» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одод 1969 оной декабриин 23-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Хэмэл одод дээрэ тодхогдоһон оньһон түхеэрэлгэнүүдынь һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ДОЛООДОХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ VI СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Верховно Соведэй сесси 1969 оной декабриин 29-дэ Соведүүдэй байшангай 1-дэхи конференц-зал соо үглөөнэй 10 сагта нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНАНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Республикын Верховно Соведэй Старейшинануудай соведэй заседани байгша оной декабриин 29-дэ Соведүүдэй байшангай 1-дэхи конференц-зал соо үглөөнэй 9 сагта нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

VI сессидэ ерэһэн депутадууд Соведүүдэй 1-дэхи байшангай 4-дэхи дабхарта, 409-дэхи комнатодо үглөөнэй 9-саһаа үдэшын 7 саг болотор бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 56-08, 41-20, 26-20.

РСФСР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1970 ондо ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, республикын Госпланай түрүүлэгшэ депутат К. М. ГЕРАСИМОВАЙ элидхэлhээ

Россин Федерациин арадай ажахые 1970 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдтэй, СССР-эй Верховно Соведээр hаяхан баталагдаhан ороной арадай ажахые 1970 ондо хүгжөөхэ түсэбтэй зохилдуулан зохёогдоо гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, крайгүйсэдкомуудай ба облгүйсэдкомуудай дурадхалнууд энээн дотор харзада абтанхай.

Мүнөө жэлэй, мүн түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо Россин Федерациин экономикые хүгжөөлгын үрэ дүнгые элирхэйлэн тайлбарилха зуураа, энэ жэлдэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн бүхы РСФСР дотор 6,6 процентээр нэмэхэ гэжэ К. М. Герасимов тэмдэглэбэ.

Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда предприятинуудые оруулха хүдэлмэри 1969 ондо ябуулагдажа үргэлжэлhэн байна. РСФСР-эй харьяата промышленностиин талаар абабал, промышленна продукциин хэмжээнэй 79 процентые үйлэдбэрилдэг 15 мянга гаран предприяти ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда оруулагдаа. Эдэ предприятинуудай хүдэлмэриин гол экономическа үрэ дүнгүүдынь хуушан гуримаар ажалладаг коллективүүдэйхиhээ ходо дээшээ байдаг. Гэхэ зуура, үйлэдбэрилгэеэ бүри ехэ болгохо, хүдэлмэриин экономическа үрэ дүнгүүдые улам hайжаруулха хэрэгтэ ажахын реформоор хангагдаhан hайн талануд үшөөл хүсэд хэрэглэгдэнэгүй.

Республикын товарна ороohо таряа гол түлэб ургуулдаг районуудта 1969 он соо сагай уларилай хэзээ хэзээнэйхиhээ муу, бэрхэтэй байбашье hаань, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумээр хараалагдаhан хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар, хүдөө ажахын үйлэдбэри нилээд амжалтатайгаар хүгжөөгдөө. Энэ жэлдэ ороohо таряа бүхы дээрэнь хуряан абалгын хэмжээн 90 миллион тонно боложо, үнгэрhэн табан жэл соохи жэлэй дундуур хэмжээнhээ 18 процентээр дээшээ байгаа. Олохон автономито республиканууд, хизаарнууд ба областьнууд энэ жэлдэ ороohо таряа худалдаха гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Тэдэнэй тоодо Оренбургын, Пензенскэ, Курскэ областьнуудые, Башкирай, Татарай Автономито Республикануудые нэрлэжэ боломоор байна.

Энэ жэл Череповецкэ, Нижне-Тагильскэ металлургическа предприятинуудта доменно пеэшэнгүүд, Баруун Сибириин металлургическа заводто блюминг ба конвеэторнэ цех, Конаковска ГРЭС-эй барилга дүүргэгдээ.

Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн сагай ба 1969 оной даб дээрэхи дүнгүүдые шэнжэлээд үзэхэдэ, КПСС-эй XXIII съездын директивэнүүдээр хараалагдаhан даабаринууд дүрбэн жэлэй турша соо социальна ба экономическа гол үрэ дүнгүүдээр дүүргэгдэhэн байна гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Жэшээлхэдэ, промышленна продукци бүтээн гаргалга 37 үлүүтэй процентээр нэмээ. Хүн зоной бодото олзо оршонь табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан 24,8 процентын оронд 27 процент хүрэтэр ехэ болоо.

1970 оной түсэб дотор республикын арадай ажахын, соёлой бүхы hалбаринуудые саашадань хүгжөөхөөр, арад зоной байдалые улам hайжаруулхаар хараалагдана. РСФСР-эй национальна доход 1970 ондо 6,3 процентээр, харин табан жэл соо 1,4 дахинhаа үлүүгээр нэмэхэ байха. Промышленна үйлэдбэрилгын ургалтынь эршэ темп 6,1 процент, харин Алас-Дурна зүгтэ — 7,4 процент болохо. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 471 миллиард киловатт-час гэхэ гү, али 1969 онойхиhоо 7 шахуу процент ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ. Нефть гарган абалга 282 миллион тонно, нүүрhэ — 336 миллион тонно, газ — 85 миллиард кубометр болохо. Баруун Сибириин губи талаhаа нефть ба газ абалгые улам нэмээхэ ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ юм.

Тюменскэ ба Оренбургын областьнуудта, Коми АССР-тэ нефть ба газ, тэрэшэлэн Сибириин ба Алас-Дурнын районуудта түмэрэй руда бэдэрэлгын хүдэлмэри үргэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Металлургическа промышленность саашадаа улам хүгжөөгдэхэ. 41,5 миллион тонно шэрэм, 63 миллион тонно булад хайлуулагдаха, 49,5 миллион тонно хара металлай прокат, 6,9 миллион тонно булад соргонууд үйлэдбэрилэгдэхэ.

1970 ондо Баруун Сибириин металлургическа заводто доменно пеэшэн, «Красный Октябрь» гэжэ заводто электропеэшэн, жэл соо 3,6 миллион тонно түмэрэй руда малтан абаха уурхайнууд, хара металлургиин бусад олон үйлэдбэринүүд 1970 он соо ашаглалгада оруулагдаха. Тэрэшэлэн алюмини, бусад түхэлэй үнгэтэ, шухаг, үнэтэ металлнууд болон алмаз үйлэдбэрилэн абалга улам ехэ болгогдохо.

Химиин промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ. Жэшээлбэл, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ 22,8 процентээр, целлюлоз үйлэдбэрилгэ 11 процентээр нэмээгдэхэ.

РСФСР-эй машина бүтээдэг предприятинууд томо электромашинануудые бүтээлгэеэ 8,6 процентээр, приборнууд ба автомат хэрэгсэлнүүдые — 14,9 процентээр, хүнгэн автомобильнуудые — 23 процентээр нэмээхэ байна. Волгын автомобильна заводой түрүүшын ээлжээнэй үйлэдбэрние ашаглалгада оруулха хүдэлмэри 1970 ондо дүүргэгдэхэ.

Арадай хэрэглэлэй эд товар бүтээн гаргадаг промышленностиин hалбаринуудай ургалтын темпые бүри түргэдхэхэ гэжэ түсэб дотор хараалагдана. Хүнгэн промышленностиин үйлэдбэрилгын 1970 оной хэмжээн 1965 онойхиhоо 1,4 дахин нэмэхэ, энэнь КПСС-эй XXIII съездын директивэнүүдэй дүүргэлтые хангаха байна. Эдеэ хоолой хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностиин hалбаринуудай талаар абабал, үйлэдбэрилгынь хэмжээн ерэхэ жэлдэ 4,6 процентээр нэмэхэ юм.

Капитальна барилгые материалнуудаар hайса хангахын тула барилгын материалнуудай промышленностиин хүгжэлтые улам түргэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдана. Промышленностиин энэ hалбариин продукци бүтээн гаргалгын хэмжээн 1970 ондо 8,7 процентээр нэмэхэ.

1970 ондо научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ, эрдэм болон техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ түсэбэй ёhоор научна шэнжэлгэнүүдые саашадань улам үргэдхэхэ, арадай ажахын hалбаринуудтахи техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Жэшээлэн хэлэбэл, предприятинууд ба научна эмхи зургаануудта автомат түхеэрэлгэтэй 25 системэ ба электронно-тоололгын техникэтэй тоололгын центрнүүдые бии болгохоор хараалагданхай. 1970 ондо 255 предприяти ба үйлэдбэри, 538 цех болон участогуудые үргэлжэ дээрэнь оньhожоруулха болонобди.

Промышленностиин бүхы hалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ бэелүүлжэ үргэлжэлхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Эдэниие бэелүүлээд байхада, жэл соо 212,0 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ хангаха байна.

Ерэхэ жэлдэ республиканска мэдэлэй промышленностьдахи үйлэдбэрилгын хэмжээн гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй үндэhөөр нэмэхэ. Промышленностьдо шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ хэмжээ ябуулганууд ажалай бүтээсын нийтэ ургалтые 70 процент хүрэтэрнь хангаха болоно.

Түүхэй эд, материал, түлишэ ба электрын элшэ хүсэ гаргашалгые арьбалха, алмаха асуудалнуудта арадай ажахын түсэбэй проект дотор ехэ анхарал хандуулагдана. Үйлэдбэриин гол фондунуудые ашаглалга улам hайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдана.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой зохилдуулан, предприятинуудай, эмхинүүдэй захиргаанай аппарадые улам нарижуулан hайжаруулха ба гаргаша багатай болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Эмхинүүдэй, предприятинуудай захиргаанай аппарадай гаргашые адагынь 326 миллион түхэригөөр хорооxо гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет хараалаа.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ зорилгонууд тухай элидхэл дотор дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ. Хүдөө ажахын бүхы продукциин хэмжээн 1970 ондо энэ жэлэйхиhээ 9,5 процентээр нэмэхэ ёhотой.

Нийтын мал ажал саашадань хүгжөөхэ ехэ зорилгонууд ерэхэ жэлдэ республикын малшадай урда табигдана. Мяха абалгаа түргөөр нэмээхын тула, гахай үсхэбэрилгые үргэдхэхэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Тэрэшэлэн мяханай мал үсхэлгэдэ, мяханай мал үсхэхөөр мэргэжэhэн ажахынууд ба фермэнүүдэй тооe олошоруулгада онсо анхарал хандуулагдана.

1970 ондо 4,5 миллион үлүүтэй гектар эдлүүриин газар шанаржуулан hайжаруулха, 111 мянган гектар талмайтай газар уhалха түхеэрэлгэнүүдые бариха, 815 мянган гектар бэлшээри уhаар элбэгжүүлхэ гэжэ хараалагдана. Иимэ хүдэлмэри гол түлэб Поволжиин, Алас-Дурна зүгэй районуудта, Дагестанай АССР-тэ, Краснодарай, Ставрополиин хизаарнуудта хэгдэхэ.

Хүдөө ажахын материально-техническэ баазые бэхижүүлхын тула капитальна хүдэлмэридэ 2975 миллион түхэриг гэхэ гү, али 1969 оной түсэбэй хулеэгдэжэ байгаа дүүргэлтэhээ 12 процентээр ехэ мүнгэн гүрэнhөө сэхэ табигдахаар хараалагдана. Тэрээнhээ гадна, колхозууд болон колхозууд хоорондын эмхинүүд өөhэдынгөө зөөриhөө, Госбанкын урьhа ээлиhээ капитальна барилгада 3,9 миллиард түхэриг гэхэ гү, али энэ жэлэй түсэбөөр хараалагдаhанhаа 7 процентээр ехэ мүнгэ табиха аргатай. Энэ мүнгэ зөөри хэрэглэн, шубуудай фабрикануудые, ороohо таряа хадагалха газарнуудые, минеральна үтэгжүүлгын складуудые, заhабари хэхэ предприятинуудые, малай ба мүн ондоошье байрануудые барихаар хараалагдана.

Хүдөө ажахыда 149 мянган трактор, таряа хуряаха 60 мянган комбайн, ашаанай 62,5 мянган автомобиль ба бусад олон техникэ үгтэхөөр хараалагдана. Хүдөө нютагуудта электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 1969 онойхиhоо 13,6 процентээр нэмэжэ, 18,4 миллиард киловатт-час болохо.

Ехэ хэмжээтэй капитальна барилга хэхээр 1970 оной түсэб дотор хараалагдана. Дүүргэгдэхэ болоhон барилганuудта мүнгэ зөөри ехээр табиха, капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ hомололгын финансын ба материальна нөөсэтэй тааралдуулха, капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэнэй ашаяа харюулалгын болзор хорооxо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

РСФСР-эй арадай ажахын hалбаринуудта барилга хэхын тула 1970 он соо капитальна хүдэлмэридэ гүрэнай зүгhөө 10,2 миллиард түхэриг табигдаха. Тэрээнhээ гадна, сэхэ дээрэhээ hомологдоогүй мүнгөөр, мүн колхозуудай ба гэр байра бариха кооперативуудай зөөреэр ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Мүнгэ зөөриин 70 гаран процентнь ашаглалгада оруулагдаха барилгануудта табигдаха.

Барилгын индустриие хүгжөөхын тула 1970 он соо капитальна хүдэлмэридэ гүрэнhөө сэхэ табигдадаг ба бусад мүнгэ зөөриhөө 412 миллион түхэриг hомологдохоор хараалагдана. Энээгээр мүнөө ашаглагдажа байгаа үйлэдбэриин баазануудые үргэдхэхэ, hэльбэн шэнэдхэхэ, шэнэнүүдые бариха, барилгын эмхинүүдые техникээр, транспортаар хангаха юм.

Урда жэлнүүдэйхидэл адляар Сибириин ба Алас-Дурнын районуудта арадай ажахын хүгжэлтын хурдан түргэн темп хангагдахаар хараалагдана. Эндэ электрын элшэ хүсэнэй, нефтиин, химиин, ой модоной, целлюлоз ба саарhанай, модо болбосоруулгын, хүнгэн ба эдеэ хоолой ба бусад hалбаринуудай түргэн ургалта хангагдаха. 1970 ондо Россин Федерации доторхи капитальна хүдэлмэридэ табигдаха бүхы мүнгэ зөөриин 25 процентнь дурсагдаhан нютагуудай арадай ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаха.

1970 ондо нийтын үйлэдбэри улам хүгжөөхэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхээр хараалhан ушар хүн зоной бодото олзо оршые 5,4 процентээр нэмээхэ, харин табан жэл соо энэ олзо оршые 34 шахуу процент болгохоор хараалха арга олгоно.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай, тэрэшэлэн колхознигуудай түсэбтэ табан жэл соохи дундуур салин хүлhэнэй ургалта тушаа КПСС-эй XXIII съездын директивэнүүдээр тодорхойлон тогтоогдоhон даабаринууд бүри энэ жэлдэ гүйсэдхэгдөө. Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай 1970 оной дундуур салин хүлhые 1965 онойхитой жэшэбэл, 27 процентээр нэмэхэ (хараалагдаhаниинь 20 процент байгаа). Колхозниг… лайнгаа түлөө мүнгөөр ба… таар абаха дундуур түлөө… директивэнүүдээр хар… хэмжээн түсэбтэ табан жэ… процентээр нэмэхэ бол… хэ жэлдэ хүдэлмэришэд… ба хаагшадай hарын дунду… хүлhэн 3,3 процентээр нэ… сэбтэ табан жэл соохи hар… дуур салин хүлhэн 27 про… хуугаар нэмэхэ, гэхэ зуу… 20 процент байха гэжэ дире… дээр хараалагдаhан юм. … гуудай ажалайнгаа түлөө … продуктаар абадаг дундуур … 1970 ондо 5,9 процентээр, … бан жэл соо — 55 процен… хэ гэжэ проектээр хар… энэнь түсэбтэ табан жэлэй … нуудые нилээд үлүүлхэ ба…

1970 он соо Алас-Дурн… эдеэ хоолой зарим зүйлнүү… ной үнэ сэн хямдаруулагд… Сибириин зарим районууд… лин хүлhэндэ коэффициент … хээр хараалагдана.

Колхознигуудай бүхэсоюз… дугаар съездын шиидхэбэр… 1970 оной январиин 1-hээ … нигуудай социальна стр… нэгэ янзын гурим тогтоог…

Гэгээрэл ба соёлой хүгж… товарай эрьесын хэмж… үргэдхэхэ программа, Росси… рациин хүн зоной ажаhуудал… лэмжэ хангалгада, гэр байр… нальна барилгада хабаатай … нүүд хараалагдаа. Бүгэдэ … уялгата найман жэлэй hура… лүүлэгдэжэ үргэлжэлхэ. Д… ралсал, ажалhаа hамшангү… лүушуулай эрдэмээ дэ… hуралсал улам үргэдхэн дэ… дэхэ. 1970 он дотор юрэн… мэй hургуулинуудта hура… 22,5 миллион болохо.

Дээдэ hургуулинуудта … ган хүн абтаха. Профессио… техническэ училищинуудые … он хүн дүүргэхэ гэжэ хар…

1970 оной түсэбэй про… хараалагдаhан даабарину… Федерациин экономикые … жүүлхэ, республикын арад… бүхы hалбаринуудые саа… жөөхэ, ажалшадай бай… hайжарулха зорилготой … Герасимов мэдүүлбэ. РСФСР… шад Коммунис партиин Ц… Комитедэй, Советскэ прав… хүтэлбэри доро түсэбтэ та… даабаринуудые болзорh… дүүргэхын түлөө социалис… дэлгэрүүлэн, коммунис бай… замаар найдамтай дабша… лай ехэ илалтануудые туйл… димир Ильич Ленинэй түр… жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэй… хань лабтай.

РСФСР-эй 1970 оной ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ, РСФСР-эй 1968 оной ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

РСФСР-эй финансын министр, депутат И. И. ФАДЕЕВЭЙ элидхэлhээ

РСФСР-эй экономикын хурдан түргэн хүгжэлтэнь түсэбтэ табан жэлэй жэл бүриин бюджедүүдые үлүүлэн дүүргэхэ, мүнгэ зөөриин нөөсэнүүдэй таhалгаряагүйгөөр ургаха ябадал хангана гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаhан 1970 оной гүрэнэй бюджет тухай хуулитай тааралдуулан, РСФСР-эй гүрэнэй бюджедэй проект табигдаа. РСФСР-эй гүрэнэй бюджедэй оршо гаршань 35276,5 миллион түхэриг байхаар хараалагдана. 1969 онтой сасуулбал, гүрэнэй бюджет сасуулагдамал мэдээгээр 5,7 процентээр ургаха байна. Арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй проект соо хараалагдаhан бүхы хэмжээ ябуулгануудые бюджет мүнгэн зөөреэр хүсэд хангаха юм.

Бюджедэй нөөсэнүүдэй диилэнхи ехэ хубинь арадай ажахыдахи ходо шахуу ургажа байдаг мүнгэ нөөсэлгэhөө бүридэхэ байна. 1970 ондо гүрэнэй, кооперативна, олониитын предприятинууд болон эмхинүүдhээ 30,5 миллиард түхэриг оруулагдахаар түсэблэгдэнэ.

Предприятинуудые саашадань хүгжөөхэ, үйлэдбэриие техническэ талаарнь нарижуулха, урмашуулгын фондунуудые байгуулха зорилгоор предприятинуудай өөрынь мүнгэ зөөриин үүргэ шангадхаха тухай КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1965 оной) Пленумэй шиидхэбэритэй зохилдуулан, олзо доходой ехэнхи хубинь (5542 миллион түхэриг, байгша онойхидо орходоо 722 миллион түхэригөөр ехэ) предприятинууд болон эмхинүүдэй мэдэлдэ үлөөгдэбэ.

Бюджедые дүүргэхын тула ашаг олзо ба уялгануудай түсэбые предприяти бүхэн, ажахын эмхи бүхэн саг дарыдань дүүргэхэ ёhотой гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ. Экономическа шэнэ гуримай онсо үлүү байдалые, ажахыдахи нөөсэнүүдые hайнаар хэрэглэжэ шадаа hаа, промышленностиин хүдэлмэриин дүнгүүд үшөөшье hайн байха байгаа. Зүгөөр олон тоото промышленна предприятинуүд продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха, ашаг олзо оруулха түсэбүүд болон бусадшье даабаринуудаа дүүргэнэгүй. Түүхэй эд болон материалнуудые хэмhээ үлүүсэ нөөсэлдэг ябадал олохон предприятинуудай ажал ябуулгын ехэ дутагдал болоно. Эдэ нөөсэнүүдые хорооxо, тэдэниие ажахын эрьесэдэ оруулха ябадал материальна болон мүнгэ зөөриин нилээд ехэ нөөсэ алмажа үгэхэ бэлэй. Промышленна олон тоото предприятинуудые ашаглалгада оруулха болзорые ходо шахуу hунаадаг ушар үйлэдбэриин түсэб дүүргэхэ, продукци худалдаха хэрэгтэ hаад хэнэ.

РСФСР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджедэй гарша 35276,5 миллион түхэригөөр тогтоогдобо. Энэ мүнгэ зөөриин гол хубинь — 96,4 процент мүнгэниинь арадай ажахые, социально-культурна хэмжээ ябуулгануудые мүнгөөр хангалгада хэрэглэгдэхэ байна.

Промышленностиин хүгжэлтэдэ ехэ мүнгэн hомологдоо. Хүнгэн промышленностиин предприятинуудые саашадань шэнэ техникээр hэльбэн зэбсэгжүүлхэ, шэнэ техникэ ба түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Мяханай, hүнэй, эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөлгэдэ мүн лэ ехэ мүнгэн hомологдохо.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ 8532 миллион түхэриг hомологдоо гэхэ гү, али байгша онтой жэшэбэл, энэнь 718 миллион түхэригөөр ехэ гээшэ. Совхозуудай материально-техническэ үндэhэ hуурие бэхижүүлхэ, үнеэдэй hүрэгэй ба залуу малай тоо толгой олошоруулха хэрэгтэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха юм.

Хүдөө ажахы хүгжөөхын тула hүүлэй үедэ парти болон правительствын бэелүүлhэн ехэ хэмжээнүүд республикын диилэнхи олон совхозуудай үйлэдбэриин ба финансын үрэ дүнгүүдые hайжаруулха арга олгоо. Хэрбээ энээнhээ урид Башкирска, Мордовско, Татарска автономито республикануудай, Вологодско, Курганска, Московско болон бусад областьнуудай совхозууд ажахынгаа жэлые гарзатайгаар дүүргэдэг байгаа hаа, мүнөө эдэ ажахынууд хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса, мал ажалай ашаг үгэсэ дээшэлүүлhэнэй, продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулhанай ашаар ашаг олзотойгоор худалдаг болоод байна.

Гэбэшье газар ажалай ба мал ажалай хэдэ хэдэн продукци үйлэдбэрилгэ түсэбтэ табан жэлэй түсэбөөр хараалhан хэмжээндэ хүрөөгүй, ажалай бүтээсын ургалтын эршэ темпнь салин хүлhэнэй ургалтын темпhээ доогуур байна. Хүдөө ажахын продуктнуудай олонхи зүйлнүүдэй өөрынь үнэ сэн үшөө ехэ байhаар, энэнь гол түлэб үйлэдбэриие эмхидхэлгын дутуу дундануудтай холбоотой. Хүдөө ажахын министерство колхозуудай экономико бэхижүүлхэ, продукци үйлэдбэрилгын гаргаша хорооxо, ашаг үгэсынь дээшэлүүлхын тула ехэхэн хүдэлмэри хэхэ ёhотой. Энэнь илангала ехэ удха шанартай, юундэб гэхэдэ, ерэхэ жэлдэ шэнэ бүлэг совхозууд ажахын тоосоондо бүрин оруулагдахаар хараалагдана. Мүнөө 1576 совхоз ажахын тоосоондо хүсэд оронхой. Совхозууд болон хүдөө ажахын бусад эмхинүүдэй 1970 оной олзын хахадые ажахын тоосоондо бүрин оруулагдаhан совхозууд үгэхэ ёhотой.

hүүлэй жэлнүүдтэ колхозуудай экономико бэхижүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ. Промышленностиие түүхэй эдээр, хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха хэрэгтэ колхозууд ехэ hуури эзэлдэг гээшэ.

Байгша ондо республикын хэдэ хэдэн районуудта сагай уларил таагүй муу байгаа. Олон совхозууд болон колхозууд байгаалиин гасаланда дайрагдаа. Гүрэнэй нэмэлтэ тракторнууд, автомобильнууд, хүдөө ажахын машинанууд, ороohо таряа, үрэhэ хүрэнгэ, бусадшье материальна нөөсэнүүдые үгэжэ, колхоз болон совхозуудта нилээд ехэ туhаламжа үзүүлээ. Хүдөө ажахыда туhаламжа үзүүлхэ, саашадань хүгжөөхэ талаар партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын абаhан хэмжээнүүд колхоз болон совхозуудай хүдөө ажахыгаа шэнэ жэлдэ бэлдэхэ, тэдэнэй экономикые саашадань бэхижүүлхэ арга олгохо.

Капитальна хүдэлмэринүүдэй ехэ программые бэелүүлгэдэ зорюулагдаhан гаргашые сэгнэхэдэ, 1970 оной капитальна hомололгын бүхы хэмжээн 10201 миллион түхэриг болохо гээд И. И. Фадеев заaба. РСФСР-эй гүрэнэй бюджедэй мүнгэ зөөриин табанай нэгэ хуби энэ хэрэгтэ hомологдохо юм. Харин үлэгшэ мүнгэ зөөринь ажахын органуудай өөрынь мүнгэ зөөри болоно. Тэрэшэлэн сэхэ дээрэhээ табигдаха hомололгонуудhаа гадуур банкинуудhаа үгэхэ урьhаламжын, предприятинууд, колхозуудай фондунууд болон бусад нилээд ехэ мүнгэ зөөри хэрэглэгдэхэ гээшэ.

Парти болон правительство хүн зониие таарамжатай зохид гэр байрануудаар хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. hүүлэй дүрбэн жэлэй турша соо РСФСР-эй газар дээрэ 225 миллион дүрбэлжэн метр шахуу талмайтай гэр байранууд баригдаа. Энээнэй ашаар 25 миллион хүн гэр байрала hэльбэн hайжаруулха арга олоо. 1970 ондо энэ хэрэгтэ дээрэhээ сэхэ табигдадаг капитальна hомололгоhоо 2 миллиард шахуу түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

Байрын-коммунальна ажахы, худалдаа наймаан, гол мүрэнэй флот болон зоной ажаhуудалай эрилтэнүүдые хангаха предприятинуудые хүгжөөлгэдэ мүн лэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха.

1970 ондо социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта бюджедэй гурбанай хоёр хубинь — 20946,2 миллион түхэриг гэхэ гү, али байгша онтой сасуулбал, 8,1 процентээр ехэ мүнгэн гаргашалагдаха. Тэрээнhээ гадуур предприятинууд, колхозууд, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин фондунуудhаа 3 миллиард үлүүтэй түхэриг социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта гаргашалагдахаар хараалагдаба.

Эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаанuудай хүдэлмэридэ мүнгэ зөөри hомололгонь улам ургаха. Дээдэ ба дунда мэргэжэлэй кадрнуудые бэлдэлгэ улам үргэдхэгдэхэ. Профессионально-техническэ училищинуудта гаргашалагдаха мүнгэ зөөри арадай ажахыда мэргэжэл ехэтэй 917 мянган хүдэлмэришэдые гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, 13,2 процентээр олон хүдэлмэришэдые бэлдэхэ арга олгохо байна.

Эмнэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри hайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Городууд болон хүдөөгэй больницануудта нэгэ доро 1395 мянган орон хэрэглэгдэхэ (энэнь байгша онтой сасуулбал, 47,6 мянгаар олон).

Үхибүүдэй санаторинууд болон эмнэлгэ-hэргылэмжын эмхи зургаануудай тоо олошорхо. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд болон үбшэн зониие хангаха хүнүүдэй тоо олошорхо. Элүүрые хамгаалгада бюджет сооhоо 4881,1 мянган түхэриг hомологдохо гэхэ гү, али байгша онтой жэшэбэл, 320,1 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэн hомологдохо.

Гүрэнэй социальна страхованиин мүнгэ зөөриhөө хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта пенси болон бусад тэдхэмжэ үгэлгэ 8,2 процентээр ургажа, 6641,8 миллион түхэриг болохо байна. Тэрээнhээ гадуур колхозуудай бюджет болон мүнгэ зөөриhөө 904 миллион түхэриг колхозуудай гэшүүдтэ түлэгдэхэ гээшэ.

Гүрэнэй захиргаанай аппарадта 661,7 миллион түхэриг hомологдоо гээд И. И. Фадеев саашадань мэдээсэбэ. Захиргаанай аппарадта ажахын эмхинүүд болон предприятинуудай нилээд ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха байна.

Захиргаанай аппарат хорооxо талаар hүүлэй жэлнүүдтэ Россин Федерацида хэдэ хэдэн хэмжээнүүд абтаа. Зүгөөр захиргаанай аппарадта үшөөл ехэ мүнгэн гаргашалагдана, үлүү хүнүүд штадуудта байлгагдана. Жэшээлхэдэ, Автомобильна транспортын министерство хоёр жэлэй турша соо республиканска нэгэдэлэй аппарадай тооe хоёр дахин ехэ болгоо. Бусад министерствэнүүд болон албан зургаанuудта иимэрхүү баримтанууд мүн лэ бии.

РСФСР-эй мэдэлэй предприятинуудай, эмхинүүдэй захиргаанай аппарадай хүдэлмэриие саашадань нарижуулха талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэнэй ашаар 426,7 миллион түхэриг алмагдахаар бюджет соо хараалагдаба.

Автономито республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай, Москва ба Ленинград хотонуудай бюджедүүд 1970 ондо 15449,1 миллион түхэриг болохо гээд элидхэл соо хэлэгдэнэ. Республикын бюджет соохи хэмжээниинь 43,9 процент болохо. Нютагай бюджедүүдэй мүнгэ зөөриин гол хубинь социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта хэрэглэгдэхэ юм. Худалдаа наймаа, нийтын эдеэ хоол, байрын-коммунальна ажахын хүгжэлтэдэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри hомологдохо байна.

РСФСР-эй 1968 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосооe элидхэлшэ РСФСР-эй Верховно Соведэй баталамжада табиба.

Ажахын ба соёл культурын байгуулалтаар 1970 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдаhан үргэн ехэ программа тон ехэ мүнгэ зөөри элеүүлхэ, ехэ багашье юумэндэ бүхы талын алмалта хэхэ эрилтэ табина. Арадай түхэриг бүхэн соёл культурые, эрдэм наукые, техникые саашадань хүгжөөхэ, манай Эхэ ороной экономическа хүсые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ашаг үрэ ехэтэйгээр гаргашалагдаха ёhотой.

ФОТОРЕПОРТАЖ

hҮНЭЙ ФАБРИКА

МУХАР-ШЭБЭР тосхонhоо тээ зүүн урда захада, бишыхан горхоной эрьедэ үхэр малай унжагар ута, хажуу тээгүүрээ олон сонхотой хашаа, байранууд жэрылдэн харагдадаг. Энэмнай «Коммунизм» колхозой hаалиин томодхогдоhон фермэ гээшэ.

Хэдэн жэлэй саада тээ тус колхоз эндэ тэндэ, холо таруу байhан жэжэ фермэнүүдээ суглуулжа, ажахынгаа түб дээрэ нэгэ томодхогдоhон, гурбан цехтэй, мал ажалай бүхэли предприяти эмхидхээ hэн.

Колхозой правлениин абаhан энэ шиидхэбэриин алишье талаараа зүб байhаниинь мүнөө элитээр харагдана. Хэрбээ урдань hаалишад, малшад ходо hэлгэлдэдэг, тэндэ хүдэлхэ хүн олдожо үгэдэггүй байгаа hаа, мүнөө фермын олонхи зониинь хэдэн жэл хүдэлhэн, дүршэлтэй хүнүүд. Илангаяа эндэ залуушуул дуратайгаар ерэдэг болоо. Тэрээнhээ гадна олон жэжэ фермэнүүдтэй байhанда орходоо, гаргашань hурагүй бага болоо. hүншье урдынхиhаа ехэ hаагдана.

Тус фермэдэ бүхыдөө 1100 үхэр харууhалагдадаг. Тэдэнэй 550-ниинь үнеэд. Эндэ 45 hаалишад хүдэлдэг юм. Эдэнэй олонхинь дүршэл шадабари ехэтэй, hайншье үрэ дүн туйладаг hаалишад болоно.

— Үнинэй хүдэлжэ байhан hаалишад В. З. Бельская, Н. И. Челночкова, М. М. Барышникова, Е. И. Федорова, мүн залуушуулай дундаhаа Валентина Ситникова гэгшэд шалгарна. Мал адуулагшад Демьян Федоров, тэрэнэй туhалагшад Василий Яковлев, Анатолий Толокнов гэгшэдые дурдангүй аргагүй, — гэжэ фермые даагша Н. П. Белозёров хөөрэнэ.

Үбэлжэлгын үедэ долоо hара соо үнеэн бүриhөө 1250 килограмм hү hаахын түлөө мүрысэхэ гэhэн Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой, Яруунын совхозой hаалишад, малшадай үүсхэлые эндэ… лаан дээрээ зүбшөн … ооhэдынгөө арга болом… ража үзөөд, ноябрьы… болотор үнеэн бүриhө… килограммhаа бага ба… hаахабди гэжэ уялга а…

Декабрь, январь, … haрануудта hү hаали… дээшэлүүлхын тула … үнеэдэй эдижэ байhа… дээрэ үшөө 500 центн… талханай зүйл нэмэжэ…

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: … мын түрүү hаалишад Н… ночкова, М. Патрахина… дорова, З. Патрахина, В… сова, В. Бельская, Г. … ва, Т. Васильева, Л. То… 2. Социалис мүрысөөндэ… лэhэн hаалишан Валенти… рияновна Олейникова, … мын мал адуулагшад … Яковлев, Анатолий То… Федор Федоров гэгшэ… лагдана.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото…

КРЕМЛЬДЭ БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА*

Раджа Махендра ПРАТАН

ПРАТАН РАДЖА МАХЕНДРА (1886 ондо түрэһэн) —Индиин ниитын ажал ябуулагша... Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай эхилхэ үеэр энэдхэг арадай сүлөөрэлгын хүдэлөөе сэрэгэй, политическэ талаарнь хилын саанаһаа дэмжүүлхэ гэһэн найдалтайгаар Индиһээ гаража ошоһон байгаа. 1915 онһоо хойшо Кабулда (Афганистан) ажаһуугаа. Колониализмда эсэргүү хүдэлөөнэй Индидэ хүгжэн дэлгэрһэнтэй дашарамдуулан, Сүлөөтэ Индиин Саг зуурын правительство Кабулда байгуулагдаһан юм... Пратан гуша гаран жэлдэ нютагһаа ондоо тээгүүр, хилын саана ябаа, Англиин колонизаторнуудай намнагдаһанай һүүлээр эхэ орондоо бусажа ерээ бэлэй. Олон жэлэй хугасаа соо Индиин правительствын гэшүүн байһан юм.

...сквада правительствын айл- болоһон хүм. Намһаа урид ерэһэн минии правительст- премьер-министр моулана²) тулатай эндэ уулзаа бэлэйб. баһал правительствын айл- боложо ерэһэн, таатай зохи- түбхинэһэн, эндэхи нютагай ние һайн мэдэдэг болоһон . Саахарай нэгэл заводой эй³) мэдэлдэ байһан ордондо дые сугтамнай байрлуулба.

Правительствын толгойлогшо, агаал дээдын хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Ленинтэй Кремльдэ уулзаха үдэрөө тодорхойлон болзолдоһон байгаабди. Урда үдэрынь Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэһээ намда хонходоод, хүдэлмэрилэгшэеэ эльгээгээ һэн. Хэблэһэн брошюрануудаа тэрээндэ үгэбэб. Эдэ брошюрануудни Лениндэ зорюулагдаһан гэжэ тиихэдэ мэдээгүй байгааб.

...Моулана Баркатулла, моулви⁴) Абдур Раб, Ачария, Далип Сингх Гилл, моулавын зараса Ибрагим намтай сугтаа байлсаа. Мүнөө тэдэнэр бултадаа—моулана, Раб, Ачария, Гилл наһа барашанхай. Би гансаараа амиды мэндэ үлөөб.

Тиихэдэ дээдэ дабхарай һаруул таһалга соо бидэнэрые урижа оруулаа һэн. Ленин урдаһаамнай хараад һууба. Маанадые обёоромсоороо һууриһаа бодожо, таһалгын буланда түргэн ошоод, тэндэһээ хүнгэхэн стул абажа, креслынгээ хажууда табяадхёо. Тэрэ һамбаантань Ленинэй хажууда ошобобди. Һуухыемнай маанадта дурадхаба. Тэрээнтэй зэргэлээд һууха юм гээшэ гү, али холошог байһан стулда ошожо һуушаха гү гээд тээлмэрдэбэб. Нүхэдһөө нилээд урдуур ябашаһан байжа, эсэсэй эсэстэ Ленинэй дурадхаһан стулда һуубаб. Нүхэдни ондоо стулнууд, диван дээрэ һуугаа һэн. Вознесенский һуубагүй. Ибрагим баһал хүл дээрээ зогсобо.

Англи, немец, француз, ород хэлэнүүдэй алин дээрэнь хөөрэлдөөгөө ябуулбал таатай байха гэжэ таанар һананабта гээд Ленин англи хэлээр намһаа асууба. Англи хэлэ танай һайн мэдэдэг хадагнай, энэ хэлэн дээрэ хөөрэлдэхэдэ болохол даа гэжэ харюусабаб.

«Инаг дуранда һүгэдэн шүтэлгэ» гэһэн номоо тэрээндэ бэлэглэбэб. Тиихэдэм иигэжэ хэлээ һэн:

— Энээнииетнай уншаалби. Толстойн үзэл бодол баримталһан ном байха.

Үсэгэлдэр Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ эльгээһэн брошюрануудыемни Лениндэ дамжуулаа юм байна, һүниндөө уншажа үрдиһэн байжа болоо хаш гээд ойлгобоб.

Би өөрынхөө баримталаад лэ байбаб. Минии һанамжаар, ухаан мэдэрэлэй эрхим дээжэ танаар дамжуулагдан, ажалшан арадай аша туһын тулада зорюулагдана ха юм гэбэб. Тиихэдэм иигэжэ харюусаа:

— Теэд энэтнай, юрэдөө, танай өөрын һанамжа болоно бшуу...

Һүүлээрнь эд бараа талоноор хубаарилха түсэбтэйгөө тэрэнние танилсуулбаб. Алтаар, сагаан мүнгөөр тоосоо хэлтые болюулха, таряа, барайгар, тоһо, нүүрһэ гэхэ мэтэ зүйлнүүдые үгэхэ талонуудые засагайхид гаргаха байгаа бшуу¹). Энэ асуудалда анхаралаа хандуулхабди гэжэ Ленин хэлээ һэн.

Ленин минии нүхэд тээшэ эрьен хараад, хэд гээшэбта, ямар үзэл бодолтойетнай мэдэхые хүсэхэ байнаб гэбэ. Һүүлээрнь бидэнэрэй тус бүриһөө нэгэ-нэгэ гү, али хоёр-хоёр асуудал һурраба. Ибрагимда тэрэнэй хандахадань, талмүл ородоор харюусаа. Тиихэдэнь нүхэр Ленин гайхаад, иигэжэ дуугарба.

— Иимэл һэн! Та ородоор хэлэдэг ха юмта!

Хорёод минута соо нүхэр Ленинтэй хөөрэлдэбэбди. Бидэнэрэй ябаха тээшэ болоходо, бултанаймнай гар шангаар адхаба.

Ленинэй правительство элшэн сайд Сурицые¹) үдэшэхыем намай гуйһан юм. Би тэрэниинь дүүргээ һэм. Абдур Раб, Ачерия гэгшэд намтай сугтаа Кабул ошохоор мордобод. Дунда Азида байһан Улаан Армиин частьнуудта касагуудай доботолһонһоо уламжалан, Москвада һаатаха баатай болообди. Һүүлээрнь поездоор Самара хүрэжэ ерээ һэмди. Совет засагай талада ороһон хасагуудые хинан шалгадаг президент Калининтай харгыдаа уулзабабди²). Президенттэй сугтаа үглөөнэй хоол бариха золдо хүртөө һэм. Поездһоо буужа, автомашинануудта һуубабди. Юундэб гэхэдэ, байлдаанай болохо үеэр эндэхи түмэр харгы һандаргагдаһан байгаа бшуу. Һүүлээрнь тусгаар поезд маанадта үгөө, тиигээд бидэнэр саашаа ябабабди.

Кабулдахи совет элшэн сайд Сурицтай ябаха замые министрэй орлогшо нүхэр Каракантай³) тон тодорхойгоор уридшалан зүбшэн хэлсээ һэмди. Юундэб гэхэдэ, Аманулла хаан үшөө тайжа ябахаһаа намда энэрхы дулаанаар хандадаг байһан юм. Тиимэһээ Сурицые хаантай танилсуулхыем намай гуйһан байгаа. Би тэрэ гуйлтыень дүүргээ һэм, харин һүүлдэ Афганистан Совет Росси хоёрой хоорондохи хани барисаан тухай хэлсээ баталалгада, туһалаа бэлэйб⁴).

(АПН).

²)—Моулана—мусульман хүндэтэ нэрэ зэргэ.

³)—Софийска эрье шадарай үйлсэдэ (мүнөө Морис Торезэй нэрэмжэтэ эрье шадарай үйлсэ) оршодог саахарай заводой эзэн Харитоненкын байһан спортсменүүд тухай эндэ хэлэгдэнэ хаш. Ред.

⁴)—Моулви—ноён зэргэтэнэй нэрэ обогуудта нэмэжэ хэлэгдэһэн мусульман хүндын үгэ.

¹) Иимэ гурим бүхы дэлхэй дээрэ дэлгэрүүлхые Пратан дурадхаһан байгаа. Ред.

¹) Суриц Я. З. (1882—1952) Афганистанда байха совет элшэн сайдаар 1919 ондо томилогдоһон. Ред.

²) Зүүн фронт дээрэ сагаантаниие, Колчагай сагаан хасагуудые Улаан Армиин үй бута сохиһон 1919 оной зун болоһшо ушаралнууд эндэ бэшэгдэнэ.

³) Каракан Л. М. (1889—1937) —тэрэ үедэ Гадаадын хэрэгүүдэй арадай комиссарай орлогшын тушаал даадаг байһан. Ред.

⁴) Хани барисаан тухай Совет-афган хэлсээн 1921 оной февралиин 28-да баталагдаһан юм.

*Владимир Ильич Ленин тухай дурсахаалнууд» гэһэн 5-дахи абтаба. КПСС-эй ЦК-гай и Марксизм-ленинизмын даар, Политиздадаар хэблэгдэһэн юм. Кабулда Пратанай өөрынь н байгуулһан, президентнь Сүлөөтэ Индиин Саг зуу- равительство хараада абта- — Редакци.

...ан талмай дээрэ Я. М. Свердловые хүдөөлэлгын үедэ В. И. Ленин үгэ хэлэжэ Москва, 1919 оной мартын 18. ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕДЭЙНГЭЭ УРДА ТООСОБО

(Улаан-Үдын горсоведэй сесси дээрэһээ тэмдэглэл)

Һаяхан Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай Совет ээлжээтэ сесси дээрээ гүйсэдхэхэ комитедэйнгээ, мүн коммунально-ажаһуудалай талаар саг үргэлжын комиссиин тоосоо шагнаба. Байгша оной мартһаа, шэнэ зарлалай һунгалтаһаа хойшонхи саг соо хэһэн ажал ябуулга тухайгаа элидхэхэ зуураа, гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр А. С. Сыренов, дурсагдаһан комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Е. Н. Мульченко, элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэһэн нүхэд Соведэй ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри улам дээшэлүүлхэ, городой экономико, соёл гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ, хүн зонойнь һуудал байдал бүри һайжаруулха хэрэгтэ үшөө хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонууд, энэ тэрэ дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тушаа гол түлэб тогтоһон байна.

Городой промышленна предприятинууд, дүн дээрэнь абажа хэлэхэдэ, товарна продукци гаргаха 11 һарынгаа түсэб 101,4, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр 102,2 процент дүүргээ. Харин предприятинуудые туд тудтань харабал, найман завод, фабрика продукци худалдаха даалгабаряа дүүргээгүй, дүрбэн коллектив ажалай бүтээсэ хараалһандаа хүрэжэ дээшэлүүлээгүй. Предприятинуудай мууса хүдэлдэгэй гол нэгэ шалтагааниинь гэбэл, хүдэлмэришэдэй ажалай журамай һулаһаа, болоно. Хүндэтэй шалтагаангүйгөөр хүнүүдэй ажалдаа гараагүй дээрэһээ үнгэрөөшэ 11 һарын туршада 7 мянга үлүүтэй хүдэлмэриин үдэр хаягдаһан байна.

Бүхы хүдэлмэришэдэй нарин нягта журамтайгаар, бүтээсэ һайнтайгаар ажаллаад, предприятинуудай бүгэдөөрөө жэгдэ һайнаар хүдэлдэг болобол, городой промышленность мүнөө байһан хэмжээнһээ нилээд ехэ продукци гаргаха байгаа. Энээниие бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ нэн түрүүндэ коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд—депутадуудай харюусалга дээшэлүүлхэ, предприятинуудайнгаа түсэб даабари дүүргэхэ хэрэгтэнь Соведэй гүйсэдкомой, тэрэнэй таһагуудай зүгһөө туһа дэмжэлгэ үзүүлхэ шухала гэжэ сесси тэмдэглээ.

Шэнэ барилгада һомологдоһон мүнгэ зүбөөр ашаглаха, һайн шанартайгаар, саг болзор соонь барилга хэжэ дүүргэхэ хэрэгые хинан шалгаха уялгаяа горсоведэй, тэрэнэй капитальна барилгын таһаг мууса бэелүүлнэ гэжэ шүүмжэлэгдээ. Ямар шалтагаанһаа барилгын ябаса унжагайрнаб, яахадаа проектээр хараалагдаһанһаа үлүүсэ мүнгэн гаргашалагданаб, барилгын шанар доошолноб гэжэ зүбөөр тодоруулан, зэмэтэй хүнүүдые элирүүлжэ, харюусалгада хабаадуулха гэхэшэлэн горсовет хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы ажал ябуулгаяа тон тодорхойгоор, эрид шуудаар эрхилхэ ёһотой гэжэ сесси эрилтэ хээ.

Байра байдалай, худалдаа наймаанай болоод бусад талаар ажалшадай элдэб хэрэглэмжэ хангаха, ударидан эмхидхэхэ гол нэгэ зорилгоёо Соведэй гүйсэдхэхэ комитет һулаар бэелүүлнэ. Ажалай эмхидхэлэй һула, доторой арга боломжын мууса ашаглагдадаг дээрэһээ хүн зоной хүдэлмэридөө ошохо, ерэхэдэнь транспортаар хангаха, хамтын эдеэ, худалдаа наймаа дэлгэрүүлхэ, илангаяа хартаабха, овощ бэлэдхэхэ ябадал хангалтагүй. Эдэ болон бусад дутагдалнууд арад зоной хэрэглэмжэ хангаха албатай предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдынгөө тушаалда тунайшаар хандаһан, тэдэнэртэ горсоведэй гүйсэдкомой болоод таһагуудайнь зүгһөө шанга эрилтэ хээгүй дээрэһээ ушарна.

Харюусалга, үүргээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь Соведтэ бүхы депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд эдэбхитэй туһаламжа үзүүлхэ байтаа. Гэбэшье зарим һунгамалнууд арадай албатан байһан үүргээ һулаар бэелүүлнэ гэжэ депутадууд нүхэд Николаев, Лукьяница, Аржигаров, Тишкович гэгшэд шүүмжэлээ. Саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаададаггүй, һунгуулиингаа округуудта ябадаггүй зарим нэгэшүүл тухай асуудал мандатна комиссиин үзэмжэдэ табижа, тодорхойгоор хэлсэхэ хэрэгтэй гэжэ дурадхаа.

Богонёор тобшолон хэлэхэдэ, Улаан-Үдэ городой Соведэй ээлжээтэ сесси ёһото шүүмжэлэлтэйгээр, хэрэг бүтээсэтэйгээр үндэр хэмжээндэ үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Гүйсэдхэхэ комитедэй, коммунально-ажаһуудалай саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэриие хангалтатай гэжэ тоолоод, сесси Соведэйнгээ бүхы хүдэлмэри саашадань һайжаруулха тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тогтоол батлан абаа.

«СҮҮМХЭЭР ДҮҮРЭН БАЯР»

...ухэнһоо ой модоор, хада ...ар хүреэлэгдэһэн Түнхэн ...эгээл холын тосхон бо- ...го-Гол тогооной оёорто ...энги үзэгдэдэг. Үзэсхэ- ...кан энэ нютагта үнинэй ... Доржо Дармаевич Ман- ...һуудаг юм. Үнэхөөрөө ...хүн тухай фильмэй сце- ...рэ һаа, «Сүүмхээр дүү- ...» гэжэ нэрлэхэ байгаа

... Дармаевич 1956 онһоо ... почтальоноор ажаллана. ...нүүдтэ тэрэнэй ажал ...мэтэ үзэгдэхэ. Теэд тэрэ ... ажал хүдэлмэридэ тон ...оролдосотойгоор хандадаг. ... Нилөвэ Пустыньһаа ун- ...элтэй морёор зөөдэг юм. ... гадна, Хойто-Голой ...аранууд эндэ тон олон, ...рашанхай юм.

... асарһанайнгаа хойто ...дагай-Үбэр, Шара-Тала, ...ла, Енхой-Нуга, Сагаан- ...Булнай гэхэ мэтэ газар- ...ябажа тараадаг. Хэды ...шанхайшье һаань, Дор- ...евич хээр морёороо ун- ...эдэ нютагуудта хүрэдэг, ...хүн зондо сүүмхээр дүү- ... асардаг. Газетэ, жур- ...болон бэшэгүүдые асарха- ..., олон үхибүүдтэй эхэ- ... пенсионернүүдтэ, мүн ...ажалшадай нэрэ дээрэ ...үнгэ асаржа үгэдэг.

... холын түүртэ, отара ...һуудаг хүнүүд «Ноч- ... Хандагай-Үбэрһөө наа- ... ёһотой, час тухай бо- ...даа хүрэжэ ерэхэл бай- ...тэжэ, ерэхэ сагыень ал- ...дээд байдаг юм. Хүнүүд ...далай шэнги уужам сэдь- ...нь дуратай, ходо хүндэл- ...г.

...о Дармаевич залуу яба- ...ала юумэ үзэһэн, ерээ- ...ийн һайхан байдалай тү- ...эһэн байха. 1932 ондо ... 23-тай ябахадань лю- ...зон тэрэниие колхозойн- ...лэгшээр һунгаа бэлэй. ... бригадираарша, МТФ ...Ф-е даагшаар ажаллаад

...1 он. Хатуу шэрүүн саг ...най эхилһэн түрүүшын ...тэ тэрэ Эсэгэ ороноо ... хамгаалхаар фронт мор- .... Дайнда ябахадаа гурба ...архатаа. Байлдаанай га- ...элхэг зориг гаргаһанайн- ... хэдэн медальнуудаар ....

...ондо Совет Армиин ал- ...аа бусажа ерэһэн түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, тэрэ колхозойнгоо экономико һэргээн бодхоохын тула унтаха нойргүй ажаллажа ороһон намтартай.

Тэрэ гэһээр олон жэл үнгэрбэ. Ерэхэ жэлдэ Доржо Дармаевич пенсидэ гараха юм. Өөрөө найман үхибүүтэй, үнэр баян айлайхи ажаһуудаг. Түрүүшынь үхибүүд багшын, врачай мэргэжэлтэй болонхой. Гэрэйнь эзэн эхэнэр урдань колхоздоо ажаллажа байһан аад, үнгэрэгшэ жэлдэ пенсидэ гараһан байна.

Энэ бүлын гэртэнь ороходо эбтэй эетэй, гоё һайнаар ажабайдалаа түбхинүүлһэн айл бүлэ байна гэжэ заатагүй мэдэрхэш.

Бүхы наһан соогоо хүндэ гансал һайе хэхын тула оролдожо ябаһан, мүнөө болоходо, сүүмхээр дүүрэн баяр асаржа, нютагайнгаа хүн зониие баясуулжа, хүхеэжэ ябадаг, һайн һайхан һанаатай үбгэжөөл юм.

Мүнөө тосхонойнь ажалшад 50 хэһэг «Буряад үнэн», буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг «Саян» газетын 60 хэһэг захижа абана. Энэмнай үсөөн айл бүлэтэй энэ тосхондо олон гээшэ ааб даа.

Д. ЛЫГДЕНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Манцеев ээлжээтэ почтоёо тараахаар аян замда гарахынгаа урда тээ.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

Түрэл хэлэн, түрэһэн дайда

ШАДАХАЛ ГЭЭ ҺАА, ШАДАНА БШУУ!

Үндэһэн буряад хэлэ, литература һургуулида заалга һүүлэй жэлнүүдтэ эли бодо һайжаржа байна. Энэ нэн түрүүн түрэлхи хэлэнэй багшанарай эдэбхитэ ажалһаа, үдэр бүриин оролдолгоһоо болоно гэжэ мэдээтэй ааб даа. Түрэлхи хэлэнэй түрүү багшанарай хэшээлнүүдтэ ороод, хэжэ байһан ажалтайнь танилсаад байхада, хододоо ямар нэгэн һонин, шэнэ юумэ үүсхэжэ байхадань баярламаар. Бусад предмедүүдтэл адли буряад хэлээр элдэб методическа туһаламжанууд, зурагууд, таблицанууд, диапозитивууд гэхэ зэргын үзүүлбэриин бэлэн зүйлнүүд үгы гээд, хамараа хараад, гараа баряад байдаггүй, өөһэдөө тэрэ мэтын юумэнүүдые бэлдээд, олон янзын арга хэрэглэн, үзэһэн материалаа һурагшадтаа шадамараар ойлгуулжа, һурагшадай анхарал, абьяас татахаар хэшээлээ үнгэргэжэ байдаг багшанар олошорно.

Тус статья соогоо Бэшүүрэй аймагай Шэбэртын дунда һургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша Цыцык Дармаевна Дармаевагай эдэбхитэ ажал тухай хөөрэжэ үгэхэ хүсэл байна. Энэмнай залуу һургагша. Теэд ехэ эдэбхитэй комсомолка (Ц. Д. Дармаева—ВЛКСМ-эй областной комитедэй гэшүүн юм) дааһан ажалдаа эзэн ёһоор, хэһэн юумэндээ харюусалгатайгаар хандадаг багша байба.

Һаяшаг Шэбэртын дунда һургуулида Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудай һургуулинуудай түрэлхи хэлэнэй багшанарай ээлжээтэ семинар үнгэргэгдэбэ. Тэрэ семинарта Гэгээрэлэй министерствын хүдэлмэрилэгшэд, Буряадай гүрэнэй пединститутай болон дурсагдаһан аймагуудай һургуулинуудай багшанар хабаадалсаба. Буряад хэлэ ба литература һургуулида заалгын шухала теоретическэ болон практическа асуудалнуудаар хэлдэһэн элидхэлнүүдые тэдэнэр зүбшэн хэлсэһэн, хэһэн ажал, дүй дүршэл тухайгаа һаналаа хубаалдаһан байна.

Тиихэ үедэ тус һургуулиин багша Цыцык Дармаевнагай В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан хэжэ байһан ажал ехэ һайшаагдаба. Бидэ «Буряадай ленинианаа» гэһэн темэдэ хэшээлнүүдые үнгэргэхэ гэһэн түсэбөөрнь һонирхобобди. Түсэбэй ёһоор 1970 оной январь—апрель һаранuудта буряад арадай аман болон уран зохёол, уран зураг, уянгата хүгжэм дотор В. И. Ленин тухай юу хэлэгдэнэб, багшын дүрэ, ажабайдал хайшан гэжэ харуулагданаб, тэдэ бүгэдые туд бүридэнь нэгэ нэгэ хэшээлээр үхибүүдтэ хөөрэжэ үгэхөөр багша түсэблөө. Тэдэ хэшээлнүүдтээ хэрэглэхээ буряадай уран зохёолшодой В. И. Ленин тухай шүлэглэһэн, бэшэһэниие сүм бүридхэн, аминдань суглуулһан байна. Мүн оньһон үгэ, юрөөл, дуунда В. И. Ленинние дурдаһан байдаг, тэрэньшье амяараа дэбтэртэ буулгагдаһан байна. Зурагуудаар «Гени Ленинэй ухаанһаа гэрэлтэн түрөөш, Октябрь», «Алдарта Байгал— арюухан далай», «Буряадай зураашад В. И. Ленин тухай» гэһэн альбомуудые бэлдээ. Ч-Н. Гениновэй В. И. Ленинэй дурасхаалда уранаар уншаһан хуушанай грампластинкануудые болон бусад зүйлнүүдые багша үнинэй бүридхэн суглуулжа байнхай. Баһа тус ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан литературна хуудаһан, ханын һонин гаргагдаһан, нютагай поэдүүдтэй уулзалга, В. И. Ленин тухай радиодамжуулга хэхэ, буряад хэлэнэй долоон хоног үнгэргэхэ гэхэ мэтэ олон юумэн хараалагдана. Тобшолон хэлэхэдэ, «Буряадай лениниана» гэжэ темээр хэшээлнүүдые үнгэргэхэ гэһэн Ц. Д. Дармаевагай үүсхэл һайшаамаар. Тиимэ хэшээлнүүдые түрэлхи хэлэ, литературын багшанар энэ хабартаа үнгэргөө һаань, һайн байгаа гэжэ һанагдана.

Мүн багша Ц. Д. Дармаевагай оролдолгоор түхеэрэгдэһэн түрэлхи хэлэнэй кабинет республика соохи жэшээтэ кабинедүүдэй тоодо оролсомоор гэжэ семинарта хабаадагшад нэгэн дуугаар сэгнэбэ. Тиигээдшье түрэлхи хэлэнэй кабинет ямар хэрэгсэлнүүдтэй, ямараар гоёогдоһон байха ёһотойб гэжэ багшанарай ехэ һонирходог дээрэһээнь, эндэ тус кабинет тухай тогтожо хэлэхэ ушартай болоно.

«Буряад хэлэнэй кабинет» гэһэн алтан гаршагтай үүдэ татан, абаһаар шэнэ ёһоор шэмэглэгдэһэн, дээдэ захаараа «түмэн жаргалан» гэдэг буряад занишалта угалзаар хяазалагдаһан ... орожо ерэнэбди. Һаруул, дулаан, юрэ ехэ аятайхан класс. ...нуудта һуужа, урагшаа харахада, үгые абяагаарнь, бүридэлөөрнь, мэдүүлэлые байгуулгаарнь, гэшүүдээрнь шүүлбэрилхэ схемэнүүд ута самбарай дээгүүр үргэлжэ шэллэгдэмэл хүреэдэ һуулгаатай, тон тодоор харагдана. Самбарай хоёр тээ класс тухай мэдээ (хэдыдэхи класс бэ, хэды хүүгэд, хэд, ямар пионерскэ отрядта хабаатайб г.м.) зохидхоноор гоёон үлгэгдэһэн. Тэдэнэй ... бэриин зүйл харгалзха ... ханын хайрсаг, тэдэ зүйлнүүдые хэшээлэй үедэ табиха табюур болон үлгэхэ үлгэсэнүүд. Нара зүб эрьен, баруун ханыень ажаглахада, «Үндэһэн буряад хэлээ шудала» гэһэн гаршагтай стенд үлгөөтэй байна. Тэрэ стендэдэ «Үндэһэн буряад үгэнүүд», «Үгын шэлжэһэн удха», «Абтаһан үгэнүүд», «Оньһон үгэнүүд», «Таабаринууд», «Синонимууд» гэхэ мэтэ хэдэн янзын һалбаринуудаар суглуулһан һайн-һайн жэшээнүүд, тэдэндэ зохихо заабари, дүрмүүд үгтэһэн байна. Ханада һуулгамал буряад номой шкаф соо ехэ баян литература, һурагшадай суглуулһан жэшээнүүдэй картотекэ болон бусад зүйлэй материалнууд. Шэлэмэл үүдыень нээжэ, номуудыень иран харахада, һая гараһан буряад номууд хуу абтаһан байха юм. Мүн В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулһан зурагууд, гоёлтонууд баруун ханые шэмэглэнэ.

Хойто ханада буряад зохёолшодто зорюулагдаһан ехэ стенд. Тэрээндэнь буряад хэлэнэй хурса хурдан, баян дэлгэрые магтан шүлэглэһэн Х. Намсараевай, Н. Дамдиновай, Ц-Б. Бадмаевай бадагууд уран наринаар һиилэгдэнхэй, аржына. Ямар зохёолшодые һурагшад хэшээлдээ гаража байнаб, тэрээнһээ боложо, энэ стенд ходо хубилгагдадаг юм ха. Манай ябахада, Н. Г. Балданогой творчестводо зорюулагдаһан материалнууд табигдаһан байба: уран зохёолшын портрет, номуудынь, зохёолнууд сооһоонь абтаһан хэһэгүүд, һурагшадай һанамжанууд. Стендэнь баһа хододоо харуулагдажа байдаг таһаг бии. Энэнь Бэшүүрэй буряадуудай дундаһаа мүндэлһэн суута уран зохёолшо Ц. Дон, поэт Дондок Улзытуев гэгшэдтэ зорюулагдаһан. Алтан үзэгүүдээр аржытар һиилэгдэһэн бэшэлгэтэй энэ стендын мүнөө үеын эрилтэдэ хэды таарамжатайгаар, уранаар, наринаар зохёогдоһон тухайнь эндэ үгөөр дамжуулхань бэрхэ: нюдөөрөө хаража үзэхэ, сэгнэхэ юумэн ааб даа.

Мүн зүүн сонхо талань хооһон хонхогор, хүйтэн зэнхэгэр бэшэ, һаруул сэлмэг, үбэлэй арюун сахаанай ялбаанда, үглөөнэй игаабари наранай туяада гэрэлтэн наадажа байһандал үзэгдэнэ. «Классһаа гадуур уншаха номууд» гэһэн бағахан аад, шэлэмэл хүреэ соо машинкаар сохижо һуулгаһан соносхол. «Шэнэ буряад номууд» гэһэн соморхон таг дээрэ хэдэ хэдэн номууд. Эдэнь гурбан сонхын залгалаада хоноогоотой, байха байрадаа, һууха һууридаабди гэһэндэл урдаһааш милайлдаха.

Баруун хойто буланда байһан тусхай шкаф соо элдэб үзүүлбэриин зүйлнүүд бии: альбомууд, шалгадаг, сэгнэдэг машинанууд (һурагшадай харюу шалгажа, сэгнэлтэ үгэдэг тусхай машина һургуулидань хэгдэһэн), магнитофон. Энэ шкаф соо уран зохёолшод бүридэ хабаатай материалнууд («Байгал» журналһаа, «Буряад үнэн» газетэһээ абтаһан) хэдэн олон хабтаһануud соо ябталаатай байна. Буряад зохёолнуудаар нимгэн саарһан дээрэ, ганса хара шэрээр зурагдаһан мэдээжэ «Альбом» бии ха юм даа. Нүхэр Ц. Д. Дармаева тэрэ зурагуудые хатуу хабтаһан дээрэ нягаад, үнгын шэрээр шэрдэжэ, үзэмжэтэй һайхан болгоод, һурагшадтаа харуулжа байдаг юм байна. Тэрэ зурагуудынь нөөхи самбарай хажуудахи бодхомол хайрсаг соо дээрэһээ уруунь шургуулаатай, багшын һуга татаад харуулхын тула таарамжатайгаар хадагалаатай. Буряад хэлэн дээрэ гарадаг ханын һонин, нютагай түүхээр, аман үгөөр суглуулагдаһан материалнууд мэтын зүйлдэ тогтожо эндэ хэлэлтэгүй ааб даа.

Иимэ һайнаар түхеэрэгдэһэн түрэлхи хэлэнэй кабинет үзэжэ ерээд, тэрээн тухайгаа эндэ бэшэжэ һуухадам, урдамни үнгэрөөшэ хабар Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда һургуулида хараһан «кабинет» ходол байха юм. Оло дахин һануулһанай удаа, орохоһоо үзэмжэгүй, хүхэ-зүхэ нэгэ класс уруу абаашажа: «Эндэл буряад хэлэнэй багша заадаг юумэл даа».—гээ бэлэй. Хойто ханадань үлгөөтэй нэгэ нимгэхэн хабтагай дээрэ юрын дэбтэрэй хуудаһанда һари-мури гэтэр бэшэһэн классай список барзайтар нягаатай. Журналнуудһаа эреэ-марьяан зураг хайшалжа абаад, хабтагаа саарһанда няажа, дээрэнь «Классный уголок» гэжэ бэшээд, арын ханада үлгөөтэй. Бэшэ юушьегүй.

Түрэлхи хэлэнэй багша К. Г. Бадмаева энэ һургуулида таһалгаряагүй хорёод жэлдэ заана. Теэд яажа иимэ хооһон хубхай класс соо хэшээлээ хээ гээшэб гэжэ ябадаг юм. Гайхалтай.

— Та юундэ түрэлхи хэлэнэйнгээ кабинет өөдэ татадаггүй гээшэбта?—гэжэ асуугдаа.

— Директор мүнгэ үгэдэггүй. —гэжэ үг-маг дуугарха юм.

Загастайн дунда һургуули тиимэл һаа мүнгэ алтаар ядашаһан, үгыршэһэн юм аабы гэхэдэ, математика, физикэ, ород хэлэн мэтын предмедүүдэй кабинедүүдтэ үгы юумэн одоол үгы. Тус һургуулиин директор Б. А. Раднаев һургууляа кабинетнэ системэдэ нэнһээшье урид оруулһан, баян бардамаар кабинедүүдээ түхеэрһэн хүн гэжэ республика соо сууда гараһан байха юм.

Гэхэ зуура энэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, багшанар юун гэжэ бодоод, ямар ушарһаа түрэлхи хэлээ өөдэ харадаггүй гээшэб гэжэ ойлгохонь бэрхэ болоод байна. Эндэ бидэ ганса үдэр ябаад харахаа хэлэнэ бэшэ, тус һургуулида буряад хэлэ ба литературын һэбэрээгээр заагдадагыень нэгэтэ бэшэ ажаглаад, тэрээн тухай яриддаан үнинэй гарадаг байһан дээрэһээнь тэмдэглэнэбди.

Шэбэртынгээ һургуулида, семинартаа бусая даа...

Һургуулиин түрэлхи хэлэнэй багшанар Ц. Д. Дармаева Н. Г. Балданогой «Дүлэн» гэжэ пьесээр 10-дахи класста, Х. З. Дымбрылова «Хашалганууд» гэжэ темээр 5-дахи класста хэшээлнүүдые үгэжэ, шагнагшадай магтаалда хүртэбэ. Эндэ онсо тэмдэглэхэ юумэн юуб гэхэдэ, багшанар дабталгын, бэхижүүлгын үедэ шалгадаг, сэгнэдэг машинануудые, магнитофон болон бусад олон янзын зүйлэй үзүүлбэринүүдые шадамараар хэрэглэжэ, ойлгосотойгоор зааһан, материалаа хадуулгаһан байна. Энэ бишыхан статья соо тэдэ һонирхолтой хэшээлнүүд тухайнь дэлгэрэнгыгээр бэшэхэ аргагүй байгдаба.

Семинар ехэ һайнаар үнгэрөө, багшанарташье, бүхы хабаадагшадташье туһатай байгаа гэжэ сэгнэгдээ. Семинар эмхидхэлгэдэ Бэшүүрэй аймОНО-е даагша нүхэр А. О. Никулин, Шэбэртын һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд А. Б. Санжиев, Ц. Б. Батуев, бүхы коллективын ехэ зүдхэмжэ, туһаламжа үзүүлээ гэжэ онсо тэмдэглэнэбди.

Д-Н. ДОРЖИЕВ.
БГПИ-гэй доцент, буряад хэлэ бэшэгэй кафедрые даагша.

ҺОНИРХОЛТОЙ ВЫСТАВКЭ

Харагшын һанамжа

Зүүн Сибириин культурын институдай шэнэ байшан соо «Совет Алас-Дурна» гэһэн уран зурагай зональна выставкэ хаража, ехэ һонирхобоб.

Энэ выставкэдэ табигдаһан зурагуудай дунда манай Буряадай республикын олохон зураашадай бүтээлнүүд бии. Тэдэнэйнь дунда удхын талаар тобойможо, хүнэй сэдьхэл зүрхөө хүдэлгэн байжа харахаар гүнзэгы удхатай зурагууд олон. Илангаяа Ю. А. Чирковой, Д-Н. Дугаровай, А. А. Сахаровскаягай найр уулан бүтээһэн зурагуудые үнэн сэдьхэлһээ һайхашааһан байнаб. Мүн зэд, сад дээрэ ураар һиилэжэ, дабтан сохижо бүтээһэн П. Намсараевай, Буряадаймнай уран гартад С. С. Санжиев болон И. В. Эрдынеев гэгшэдэй мүнгөөр уралан бүтээһэн эхэнэрнүүдэй гоё һайхан зүүдхэлнүүдые, мүнгэн хутага, хэтэ гэхэ мэтые харахада ёһотой нюдэ баярлама зүйлнүүд гэмээр.

П. Намсараевай зэд, сад дээрэ тоншон бүтээһэн «Үльгэршэн» гэһэн бүтээлые харахада өөрын онсо удхатай, ном һударшьегүй һаа, арадайнгаа аман зохёолые гүйсэд һайнаар ойлгоһон, сээжэ ухаандаа хадуужа, тэрэнээ ерээдүй үетэндөө зорюулан дамжуулжа байһан маягтай. Мүн Д-Н. Дугаровайшье зураг нилээдгүй һонирхолтойл даа.

Мүн Уссуриин уран зураашан С. Н. Чайкын зураһан «Сэрэгшын эхэ», Хабаровск хотын зураашан Н. И. Баранчук гэгшын бүтээһэн «Хубисхал тухай хөөрэлдөөн». Яхадай уран зураашан С. Н. Петровой «Коммунистнууд» болон олон тоото бусад зурагууд ехэ һонирхолтой байба.

Манай республикын түб хото Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэжэ байһан уран зурагай выставкэ ганса уран зурагшадта туһатай бэшэ, харин бүхы Буряад ороноймнай олониитын һонирхоһон үйлэ хэрэг болоо.

Б. ШАГЖИТАРОВ.

СССР-эй арадай артист Л. П. Сахьяновагай зураг. Авторынь Л. А. Лабок.

Е. ЗАХАРОВАЙ буулгабари.

Ажалшадай амардаг Аршаан тосхон Саяан уулын хормойдо оршодог юм. Жэлэй ямаршье сагта иишэ ашаанай автомашина, автобусууд графигай ёһоор ябажал байдаг.

Һаяхан эндэ эдеэ хоолой, эд бараанай шэнэ магазинууд болон столово ашаглалгада үгтэжэ, эндэ байгшадые ехэтэ баясуулба. Шэнэ түхэлэй янзаар баригдаһан магазин, столовын гэрнүүд городойхидо адли түхэлтэйгөөр баригдаһан байна. Досоонь ороходо уужам һаруул, сэбэршье.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаяхан ашаглалгада үгтэһэн столово, магазинууд харуулагдана.

П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ХЯАГТА

«Автоклуб» гэһэн гаршагтай томо автобус Хяагтын аймагай колхоз, совхозуудай фермэ, отаранууд дээгүүр хододоол ябажа байдаг. Энэ тус аймагай соёл культурын таһагай мэдэлэй автобус гээшэ. Аймагай соёлой байшангай уран һайханай коллективэй артистнар малшадта ерэжэ, концерт наада харуулна, кино табина, лекци, хөөрэлдөө хэнэ. Тиимэ бригада һаяхан Худэрын голой колхоз, совхозуудай малшадта айлшалһан юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус автоклуб Ехэ-Нугын совхоздо гараба. Соёлой бригадын бүридэлдэ лектор, киномеханик, хоёр эмшэн, уран зураашан, фото буулгагша, үһэ заһагша, часай мастер, радио заһабарилагша оролсоһон байна. Эдэнэр тус совхозой түб һуурин болон холын фермэ, отаранууд дээрэ хүдэлдэг малшадай эрилтэ хэрэглэмжые бүрин хангажа, туһалха зорилготой байгаа.

Иимэ олон мэргэжэлтэдһээ бүридэһэн соёлой бригада КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой шиидхэбэрээр үбэлэй хаһада саг үргэлжэ ябажа, колхоз, совхозуудай малшадай эрилтэ, хүсэлые бүрин хангажа байха юм.

С. БАДМАЕВ.

ТҮНХЭН

МНР-эй Хүбсүгүүл аймагай Бүрэнтогтохо сомоной ажалшадай делегаци Түнхэнэй аймагта һаяхан айлшалһан байна. Эндэхи арадай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Гундинине Хуурай-һубагай дунда һургуулиин һурагшад хүндэтэйгөөр угтан абаба. Тэрэ нютагайнгаа эхин һургуулиин һурагшад болон багшанарай эльгээһэн бэшэг, малша монгол хүбүүд, басагадай хатар наада харуулһан зураг, Сүхэ-Баатарай портрет гэхэ мэтэ бэлэгүүдые пионернүүдтэ дамжуулан үгөө.

Совет монгол арадуудай хоорондохи хани барисаанай тэмдэг болгон, В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай хөөрэһэн зурагуудай альбом, 5—8-дахи классуудай һурагшадай ажалайнгаа хэшээлнүүдтэ уран гоёор бүтээһэн зүйлнүүдые түнхэнэйхид айлшандаа бэлэглэһэн байна.

Делегациие толгойлогшо нүхэр Гундин түнхэнэйхидэй үмэнэ үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Советскэ Союз болон бусадшье социалис оронуудай аха дүүгэй ехэхэн туһаламжын ашаар манай орон дотор шулуу нүүрһэнэй шахта, мяханай комбинат, автомашина заһабарилха завод, больница гэхэ мэтэ томо барилганууд хэгдэжэ байнхай. Табяад жэлэй саада тээ хүн зонноймнай ойройдоол нэгэ процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ байгаа һаа, мүнөө луу хүн бүхэн эрдэм һур[...] тай. 500 гаран һургуули, [...] институт, университет боло[...] дэмэй академи арад түмэнэй туһада хүдэлнэ.

Хүндэтэ айлшад В. И. [...] Сүхэ-Баатар хоёрой түүхэтэ [...] залгада зорюулжа, алтаар [...] һан портрет, хани бари[...] һүлдэ тэмдэг болгошо Улаа[...] «Восточные Саяны» колхоз[...] лэглээ.

Б. БИРБА[...]

Түнхэн.

УЛААН-ҮДЭ

Удын модо урадхуулгын конторын коллективэй ажалшад амар[...] таяа ашатай һайнаар эмхидхэнэ. Байгша 1969 оной туршада [...] коллективэй 100 гаран гэшүүд, инженерно-техническэ хүдэлмэр[...] шэд, алба хаагшад профсоюзай путевкоор холо ойрын амара[...] газарнуудта, аяншалагшадай баазануудта сүлөө сагаа үнгэр[...]

Электрик Петр Трыков, модо урадхуулагша Николай Тра[...] инженер-экономист Раиса Вахрушева, тоо бүридхэгшэд Анна М[...] никова, Мария Бодонова гэгшэд туристическэ поездоор В. И. Л[...] нэй ажаһууһан газарнуудаар аяншалаад бусаа.

Эндэхи хүдэлмэришэд Байгал далайн эрьедэ оршодог са[...] һайхан байгаалитай Турка гэжэ нютагта өөһэдынгөө хүсөөр ама[...] тын байшан бариха гэжэ профсоюзай суглаан дээрэ тогтооһон байна. Үбэлэй, зунай үенүүдтэ тус коллективэй хүдэлмэришэд тэндэ олоороо ошожо, амаралтынгаа үдэрнүүдые хүхюу сэнгэлигээр үнгэргэхэ юм.

Д. АЮШЕЕВ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ЭНЭЭНИИЕ УНШАА ҺЭН ГҮТ?

ХҮНТЭЙ ҮГЭ БУЛЯАЛДА...

И. С. Тургенев гайхамшаг шүүмжэлэгшэ В. В. Стасовтай хододоо уулзадаг байһан. Уулзаха бүхэндөө тэдэнэр искусство болон литературын элдэб асуудалнуудаар ехын арсалдаа гаргажа, үгэ буляалдадаг байгаа. Гээшье һаа ганса нэгэн һаналаа нэгэдэн, үгэеэ ойлголсожо тарадаг байһан гэхэ. Ехэнхидээ хэн хэниинь өөрынгөө һанаашые табидаггүй байһан юм.

Саг үргэлжэ гаргадаг творческо эдэ арсалдааниинь нэгэтэ Тургеневые прозоор шог шүлэг бэшэхэ ябадалда хүргэһэн байна:

«Өөрһөө үлүү ухаатай хүнөөр үгэ буляалда: тэрэ намайе илаха... Гэбэшье ши илагдахадаа, өөртөө туһатай юумэ оложо абахаш. Өөрынгөө зэргэ ухаатай хүнөөр үгэ буляалда: хэнтнайш хэнээ торгожо шадаагүй һэн гэлэй—ядахын сагта ши хэр зэргээр үгэ буляалдажа шадаха байһанаа туршанаш. Мохоошог ухаатай хүнөөр үгэ буляалдахадаа, тэрэниие илаха торгохые бү оролдо. Харин ши тэрээндэ туһа боложо болохош. Тэнэгшье хүнтэй тоосолдо! Алдар соло, ашаг туһа олохогүйш...

Гансахан Владимир Стасовтай үгэ бү буляалда!».

ХИЛЫН Саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ЛЕНИНЭЙ ХЭРЭГ МҮНХЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан тезисүүдэй Советскэ Союзда толилогдоһон тухай «Нойес Дойчланд», «Берлинер цайтунг», «Трибюне» ба «Юнге Вельт» газетэнүүд мэдээсэнэ.

Ленин революциин талаар угаа ехэ эрдэмтэ, мүн марксистскэ теориие хүгжөөлгэдэ шэнэ шата нээһэн ба марксизмые бүхы талаарнь—философи, политическэ экономи ба научна коммунизмаар баяжуулһан наукын талаар угаа ехэ революционер байгаа гээд «Нойес Дойчланд» бэшэнэ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой тушаа КПСС-эй ЦК-гай тезисүүд тухай Будапештын бүхы үглөөнэй газетэнүүд мэдээсэнэ. «Ленинэй хэрэгые үргэлжэлүүлэн совет арад социалис оронуудай арадуудтай, дэлхэйн хүдэлмэришэн ангитай, демократиин ба национально-сүлөөрэлгын түлөө, бата бэхи эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай илан мандахын түлөө тэмсэлшэдтэй интернациональна һанал нэгэдэлгээ бэхижүүлнэ гээд хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

ПАРИЖАЙХИД ЕХЭЭР ҺОНИРХОНО

ПАРИЖ. (ТАСС). СССР-эй Ехэ театрай гастрольнууд Парижда эхилжэ, ехээр һонирхогдоо. Түрүүшын зүжэгые—Мусоргскиин «Борис Годунов» гэжэ оперые парижынхид нэрьесэ альга ташан, «гоё» гэһэн үгэ хашхаралдан угтаа. Үзэгдэл бүхэнэй һүүлээр гол партинуудые наадагшад—А. Огнивцев, М. Решетин, Е. Райков, Е. Образцова, А. Ведерников болон бусадые харагшад удаан саг соо альга ташан угтаа.

Ехэ театрай артистнуудай гастрольнууд январиин 25 хүрэтэр үргэлжэлхэ. Репертуартань «Борис Годуновһоо» гадна, Чайковскиин «Евгений Онегин» ба «Пиковая дама», Бородинай «Игорь тайжа», Мусоргскиин «Хованщина» гэжэ оперонууд бии.

БААТАРШАЛГЫН 25 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Арадай армиин байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойе—түүхэтэ алдарта ушарые вьетнам арад тэмдэглээ. Бүхы орон дотор баярай оршон байдалда митингнүүд ба суглаанууд үнгэргэгдөө, Вьетнамай Арадай армиин подразделенинүүдэй сэрэгшэдтэй хүн зоной уулзалганууд эмхидхэгдээ. Парти ба арадай табиһан дайшалхы зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэһээр лэ байһан зэбсэгтэ хүсэнүүдтээ дурладаг, этигэдэг байһанаа вьетнам арад харуулна.

Элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй 23 эрхим частьда «Баатарлиг подразделени» гэһэн нэрэ зэргэ, Вьетнамай Арадай армиин 17 командир ба сэрэгшэдтэ «Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй баатар» гэһэн нэрэ зэргэ олгохо тухай ДРВ-гэй Национальна суглаанай саг үргэлжын комитедэй шиидхэбэриие Вьетнамай Арадай армиин личнэ состав эдэ үдэрнүүдтэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа.

В. УЛЬБРИХТ Г. ХЕЙНЕМАН ХОЁРОЙ ХООРОНДОО БЭШЭГҮҮДЫЕ АБАЛСАЛГА

БОНН. (ТАСС). ГДР-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихтда президент Г. Хейнеманэй эльгээһэн харюугай бэшэгэй хүсэд текстые ФРГ-эй правительствын дэргэдэхи хэблэлэй зургаан толилоо.

Хэлсээ эхилхээр бэлэн байһан тухайгаа В. Ульбрихтын бэшэг соо элирхэйлэгдэһые Г. Хейнеман һайшаана.

ФРГ-гэй конституциин дүримүүдэй ёһоор В. Ульбрихтын бэшэгые ба тэрээндэ хабсаргалтые (ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо тэгшэ эрхэтэй харилсаа тогтоохо тухай договорой проект тухай эндэ хэлэгдэнэ—корреспондентын ажаглалта) федеральна правительствада эльгээгээ, тэрэ хадаа ГДР-эй эльгээһэн дурадхалнуудые шэнжэлжэ үзэхэ ба «энээн тушаа өөрынгөө хараа бодолые яаралтайгаар найруулан хэлэхэ ёһотой» гээд Г. Хейнеман мэдээсэнэ.

ФРГ-эй президентын канцеляриин хэблэлэй зургаанай мэдээсэһэнэй ёһоор, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ Г. Хейнеманэй эльгээһэн харюугай бэшэг Берлиндэ ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь, М. Коль гэгшэдэ дамжуулан үгтэһэн байна.

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо тэгшэ эрхэтэй харилсаа тогтоохо тухай ГДР-эй дурадхаһан договорой проекттэй дашарамдуулан, ФРГ-гэй правительствын түлөөлэгшэ Алерс иигэжэ мэдүүлээ. ГДР-эй дурадхалнуудта ФРГ-гэй правительство хаһа саг соонь харюу үгэхэ.

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо тэгшэ эрхэтэй харилсаа тогтоохо тухай В. Ульбрихтын декабриин 17-ой бэшэгтэ хабсаргагдаһан договорой проектын хүсэд текстые ДПА агентство дамжуулаа.

СОМАЛИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

МОГАДИШО. (ТАСС). Американ «Эб найрамдалай корпусой» тэдхэмжэһээ арсаха гэһэн шиидхэбэриие Сомалиин Демократическа Республикын правительствын зууршалгаар Верховно революционно Совет абаа.

ХИЛЭ ДЭЭРЭХИ ШЭНЭ ТУЛААЛДААН

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сальвадор Гондурас хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ буугай һүрхэ дахяад дуулдана. Гондурасай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй мэдүүлһэнэй ёһоор, декабриин 19-нэй һүни Сальвадорой подразделени Гондурасай газар дээрэ ороод, нэгэ һуурин газарые эзэлээ. АП агентствын дамжуулһанай ёһоор, Гондурасай полициин хүсэнүүдтэй хоёр часай турша соо буудалдаһанайнгаа һүүлээр энэ подразделени сухариха баатай болоһон байна.

Юрын буу, пулемедуудаар буудалдаан хилэ дээрэ бүхэли һүниин турша соо замхаагүй.

Гондурастай зэргэлһэн хилэ дээрэ буудалдаан болоно гэжэ Сальвадорой обороныи министр Фидель Торрес лаблаад, «харата ябуулгануудые хээ» гэжэ хүршэ ороноо зэмэлээ гэжэ агентство мэдээсэнэ.

Авиаци болон артиллери хэрэглэлгэтэй сэрэгэй ябуулгануудые хоёр орон энэ оной июльдэ хэһэн байгаа гэжэ мэдээжэ.

Эблэрэлгэ тухай хэлсээнэй баталагдаашье һаань, Центральна Америкын эдэ бишыхан гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа шахардуу шанга байһан зангаараа.

ПАРТИЗАНУУДАЙ ДОБТОЛГОНУУД

ДАМАСК. (ТАСС). Палестинын партизанууд Израилиин эзэмдэһэн араб газар нютагуудта һүүлшын хоёр сүүдхын турша соо 38 дайшалхы ябуулгануудые амжалтатайгаар хээ. Энээн тухай «Ас-Саура» газетэ мэдээсэнэ.

Тусхайлбал, «Ас-Саика» гэжэ палестин организациин отряд Аль-Хаули гэжэ нугадахи израиль сэрэгэй бүхэлэлгэдэ декабриин 22-то добтолоо. Эндэ час үлүүтэй саг соо байлдаан болоо. Энэ организациин хоёрдохи отряд Кафар Салт гэжэ сэрэгжүүлэгдэһэн һууринда добтолжо, һомо хэрэгсэлэй складые усадхаа, пулемёдуудай хоёр уурхайе дараа.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ ХОХИДОЛДО ОРОНО

Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд американосайгон сэрэгүүдтэ амжалтатайгаар добтолжол байһаар.

«Освобождение» гэжэ хэблэлэй агентствын Урда Вьетнамһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Фыоклонг провинцида декабриин түрүүшын хахадта болоһон байлдаануудай үедэ Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай 500 солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа, 14 танк ба бронетранспортёр усадхаа, 10 американ самолёт буудажа унагаагаа. Киентыонг провинцида декабриин түрүүшын арбан үдэрэй турша соо патриодууд американ ба туһамаршадай сэрэгүүдэй 500 солдадые алаа, шархатуулаа, илендэ абаа, 4 вертолёт буудажа унагаагаа, олон томо буу, миномёт болон томо калибртай пулемедүүдые усадхаа гү, али гэмтээгээ.

(ТАСС).

Угандын президентые хорлохо һэдэлгэ

КАМПАЛА. (ТАСС). Угандын президент Милтон Оботе гэгшые хорлохо һэдэлгэ Кампалада хэгдээ. Угандын арадай конгресс гэжэ зонхилхы партиин 5-дахи национальна съездын дүүрэһэнэй һүүлээр, декабриин 19-дэ ниислэлэй Спортын ордонһоо гаража ябахадань Угандын президентые буудаһан байгаа. Милтон Оботе нюураа хүнгэнөөр шархатаа.

Израиль Ливанда эсэргүү харата ябуулга хэбэ

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ливанда эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулга Израилиин дахяад хэһэн тухай Ливанай сэрэгэй командованиин мэдээсэлые Бейрудэй радио дамжуулаа.

Ливанай урда талын Хиам гэжэ һуурин газарые израиль сэрэгэйхид декабриин 23-най һүни артиллереэр буудаа гээд коммюнике соо заагдана. Буудалгаһаа уламжалан, энгэй зоной дундаһаа 1 хүн алуулаа, табан хүн шархатаа. Ливанай артиллери урдаһаань буудажа, харюусаа гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Францида грипп үбшэн дэлгэрээ

ПАРИЖ. (ТАСС). Францида дэлгэрһэн грипп үбшэн мэргэжэлтэдэй тоолоожо үзэһэнэй ёһоор, ороной хүн зоной хахадыень дайраа. Зарим эмхи зургаан, магазинууд хаагдаа, Парижай ба бусад городуудай хэдэ хэдэн театрнуудта зүжэг наада табилга болюулагдаа.

Зургаан гүрэнэй шиидхэбэри

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). «Юрэнхы дэлгүүрэй» нэгэдэмэл хүдөө ажахын политикын финасова баазые байгуулха асуудалнуудые эрхилдэг Европодохи нэгэдэлэй Министрнүүдэй Соведэй сесси ехэ шууяатайгаар дүүрэбэ.

Гадаадын хэрэгүүдэй, финансын ба хүдөө ажахын министрнүүд «юрэнхы дэлгүүрэй» хүдөө ажахые имагтал 1971 онһоо мүнгэ зөөреэр хангаха шухала гол ёһонууд тухай хэлсээ баталжа шадаһан байна.

БИШЫХАН АЯНШАДАЙ УУЛЗАЛГА

Хүүгэдэй республиканска библиотекын уншалгын зал соо һаяшаг эхин классуудай һурагшад олоор сугларба. «Оньһон техникын» газарнуудаар заочноор аяншалһан бишыхан уншагшадай хөөрэхэ юумэн яһала бии.

Аяншалгада ябаха үедөө үхибүүд һонирхолтой номуудые уншаһан, асуудалнуудта харюусаһан, зурагуудые зураһан, элдэбын түхэлэй юумэ хэһэн байна. Үнгэргэгдэһэн нааданай чемпион Улаан-Үдын 35-хи һургуулиин 4-хи классай һурагша Нефедьев Коля болоо. Жэшээнь, Витя Ляменковай дархалһан танкер, Витя Рассоловой уралан бүтээһэн самолёт, Плавитских Сережын хэһэн уһанай онгосо, Саша Булнаевай дархалһан ракетэ гэхэ мэтые харахада, үхибүүд гээшэмнай ухаансар һүбэлгэн, элдэбын юумэ уралан хэхэдээ шадамар бэрхэ байна. Ганса энэ бэлиг шадабариень тон наринаар, зүбөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй бшуу.

«Сахилгаан хурдаар ниидэхэ шэдитэй онгосо өөрөө хээд, одо мүшэд тээшэ ниидэхэ шадалтай һаа» гэжэ Сережа Самойлов хэлэхэ юм. Тиихэдэ Слава Балданов орёо хүшэр тоо бодолго бүридхэдэг гайхамшагта машина тухай шэбшэнэ.

Бишыхан аяншадай уулзалга һонирхолтойгоор дүүрээшье һаа, бүри гоё аяншалга урдань ха юм. Тиихэдэ үхибүүдэй олонхинь, В. И. Ленин тухай шүлэгүүдые уран гоёор уншажа һураха, олондо мэдээжэ онтохонуудай геройнуудтай уулзаха, дуратай номуудай хуудаһануудаар аяншалха байна.

Эдэ бүгэдэн хүүгэдэй республиканска библиотекэдэ болодог юм. Хүндэтэ үхибүүд, манай библиотекэдэ ерэжэ байхыетнай хүлеэнэбди.

В. ТОЛСТОБРОВА,
хүүгэдэй республиканска библиотекын ахалагша библиотекарь.

ЭДИР БҮХЭШҮҮЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Улаан-Үдын спортын ордон соо эдиршүүлэй классическа барилдаан болобо. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ «Спартак» бүлгэмэйхид, хүдөө ажахын, багшанарай институдууд, түнхэнэйхид аймагай «Урожай», мүн «Труд» бүлгэмэй спортивна, суглуулагдамал командანууд хабаадалсаа. Хоёр үдэрэй шанга тулалдаанда «Труд» бүлгэмэй эдиршүүлэй команда нэгэдэхи (тренерынь С. Добрынин), хоёрдохи һуурида Түнхэнэй «Урожай» (тренер Ц. Ардуев) гараһан байна. Хүдөөгэй барилдаашадай шадамар бэрхыень суглараагшад ба судьянар үндэрөөр сэгнээ.

Илагшад Владивосток хотодо январиин 6-да болохо Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ хабаадалсажа, Буряадай барилдаашадай нэрэ хүндые хамгаалха юм.

Ехын нааданай олбог дээрэ хүсэ шадалаа туршагшадта амжалта хүсэе!

С. ДОБРЫНИН,
«Труд» бүлгэмэй тренер.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. Козлов, В. Бальжиров хоёрой барилдаан.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯ[...] МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕР

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] үбэлжэлгэдэ — онсо [...] харал» гэһэн түрү[...] шэг. «Арга боломж[...] гүйсэд хэрэглэе» гэһэн [...] вольфрам-молибденэй ком[...] рабкорнуудай шалгалты[...] риал. РСФСР-эй Верховн[...] дэй сессиин дневник.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...] хозниг уудай съездын д[...] зүбшэн хэлсэлгэ» гэһэн [...] доро Бэшүүрэй аймагай [...] нигуудай суглаанай [...] Түрэл орон доторнай. [...] амгалан тайбаниие ха[...] гэһэн В. Корнаковой оче[...]

Гурбадахи хуудаһанда: [...] эй долоодохи зарлалай [...] Соведэй зургаадахи сесс[...] нүхэд К. М. Герасимова[...] Фадеевэй хэһэн элидхэ[...]

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] эй материалнууд. Хилын [...] һаа абтаһан ТАСС-ай то[...] дээсэлнүүд. Соносхолнуу[...]

СЭНХИ[...] ЭКРАНУУД[...]

16 часһаа 21 час [...] Москваһаа дамжуулга. 1[...] орон доторхи һонинууд. [...] 15 минутаһаа «Шамдаа[...] шуул» гэһэн дамжуулга. [...] һаа «Марксизм-ленинизм[...] ралсая» гэһэн дамжуулга [...] минутаһаа А. С. Пушкин[...] бэрэй хатан» гэһэн теле[...] зүжэг. 19 часһаа Эрхүү [...] телевизионно студиин [...] ма. 20.30 минутаһаа «М[...] ленинизмын һуралсал» [...] дамжуулга. УЛААН-ҮДЭ [...] НА: 21 часһаа холо, ой[...] нин. 21.15 минутаһаа [...] ческэ мэдэрэлэй үндэһэн [...] гэһэн дамжуулга. 21.45 [...] һаа «Павел Серебряков» [...] киноочерк. 22.05 ми[...] «Хабарай саг дүтэлөө» г[...] леочерк.

Редакторай орло[...]
М. Н. НИМ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...] приёмная—54-83, зам. редактора—68-08, зам. редакт[...] 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленно[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маш[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.